

**JMG – INSTITUTIONEN FÖR JOURNALISTIK,
MEDIER OCH KOMMUNIKATION**

VAD TYCKER KVINNOR OM PORR?

Kvinnor och pornografi

Hanna Olsson

Uppsats/Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Medier- och kommunikationsvetenskap C-uppsats
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT/2018
Handledare:	Malin Sveningsson
Kursansvarig:	Malin Sveningsson

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Medier- och kommunikation C-uppsats
Nivå: Grundnivå
Termin/år: VT2018
Handledare: Malin Sveningsson
Kursansvarig: Malin Sveningsson

Sidantal: 61
Antal ord: 17 419
Nyckelord: Pornografi, sexualitet, respektabilitet, skam, kvinnliga användare, identitet

Syfte: Den här studien vill få en större förståelse av hur kvinnor använder pornografi. Studien syftar till att förstå hur kvinnor upplever och använder pornografiskt innehåll samt hur de upplever pornografi påverkar dem.

Teori: De förklaringsmodeller som den här undersökningen tar grund i, för att förstå kvinnors pornografiska upplevelser och erfarenheter, har utgått från receptionsforskningen och receptionsanalyser av Radway *Reading the romance* och Ang *Wathing Dallas*. Studien använder även Skeggs teorier i *Att bli respektabel* om klass i form av respektabilitet och femininet som beror på bekostnad av varandra.

Metod: Undersökningen har använt sig av fokusgruppintervjuer med redan etablerade vännergrupper bestående av kvinnor. Gruppintervjuerna var semi-strukturerade för att lämna så stort utrymme som möjligt för kvinnornas berättelser.

Material: Studien baserar sig på material inhämtat från gruppintervjuer som har transkriberats för resultat och analys.

Resultat: Kvinnorna definierar pornografi som något orealistiskt och kvinnoförnedrande. Pornografi upprör och provocerar dem på grund av hur, främst den kvinnliga, pornografiska skådespelaren framställs. Flera kvinnor beskriver känslor av skam när de använder pornografi just för att de inte accepterar det pornografiska narrativet och/eller den pornografiska industrin. Kvinnorna beskriver hur dem har använt pornografi för att bli upphetsade men det pornografiska narrativet gör det problematiskt för kvinnorna att uppleva njutning. Pornografi används av kvinnorna, i tonåren, för att bilda sig om hur man ska bete sig och ha sex. Influerade av pornografi har de kopierat pornografiska uttryck som de senare använt själva.

Förord

Den här uppsatsen hade inte varit möjlig om det inte hade varit för de kvinnliga deltagarna som medverkat i den här studien. Inte bara har ni ställt upp och delat er tankar och åsikter. Ni har dessutom delat med er av personliga upplevelser och erfarenheter som har gjort den här studien, enligt mig, fantastisk. Utan er hade varken studien eller den glädje jag känt när jag skrivit den här undersökningen existerat. Tack så mycket.

Executive summary

The discourse of pornography mainly focusses on the male user and often formulate the negative effects pornography can have on the male audience. This study aims to shift focus and concentrate on the female user and her experiences of pornography. Instead of approaching pornography as a male genre and the negative effects it indicates to have on its audience, this report wants to understand the female user's relation, experience and thoughts of pornographic use.

The showcase of naked women has always been popular cultures way of targeting a male audience. Throughout the development of technology, pornography have broadened and increased in popularity because of its accessibility, anonymity and affordability. Now, young men are the main group that discover and use pornography, but it also allows female users to get more involved in pornography than before. Studies show that women and men objectify both men and women. While both men and women objectify the naked female, they do so in very different ways. Females have a tendency to identify and compare with the naked female, and often feeling envy when objectifying women in magazines and porn actresses.

This report theoretical approach has its background in culture studies and encoding/decoding studies like Janice Radway's *Reading the Romance* (1984) and Ien Ang *Watching Dallas* (1985). Radway and Ang wanted to understand how women identify with typical popular culture narratives, mass-produced and often considered to be *trashy*. It was found that women used the narratives to get a break from their real lives and explore fantasies in new dimensions related to their own lives. It was also shown that the female user identified with the characters relationships and rather perceived the female character as strong and powerful, instead, as marxist and feminist studies often described it, degrading of women and showcasing a *weak* female character. The study also uses the theory from Beverly Skeggs *Women and respectability* (1997), who show a complex relationship between femininity and respectability. A high respectability rarely correlates with high femininity which can create a conflict for women. The female constructs her identity and sexuality dependent of other women and is inconstant depending of the social context. That forces the female pornographic user to reevaluate her own worth because her will to use pornography affects her identity since it alters how she thinks about herself.

This study collected its material through two different focus groups consisted of four female friends who discussed their contact with pornographic content, their pornographic use and their thoughts of how pornography have affected them. The main goal, for this study, was to create an atmosphere where the women talked among each other, instead of as in a constructed interview, with and towards the moderator. Since most of the women knew each other from before the ambiance was relaxed.

The women define pornography as degrading, violent but mainly unrealistic. The women view pornography as absurd and unrealistic because of how the pornographic characters get aroused in no time and have sex in positions that are perceived as not being neither comfortable or pleasant. The women, in this study, are calling for a broader representation with different women, men and bodies. It is a consensus amongst the women that pornography is not for them but rather about them for the man to use.

The female user struggles with finding pornography that suits her perspective. The women describe searching for pornography as a provoking and frustrating process because of the content they have to face. The women also describe their actual pornographic use with feeling ashamed. There is a will, from women in this study, of using pornography but the process leaves them with a bad taste in their mouth.

When women talk about how they have been affected by pornography it is mainly about their construction of their sexuality. When they were younger they've used pornography to understand *how to make sex*. They have copied the behaviors and expressions of the pornographic woman for their own sexual experiences. The women have been influenced to make sounds and fake orgasms because they thought it was how it was supposed to be.

The ideology of pornography makes it very difficult for a woman, especially if she identifies as a feminist, to use pornography. The women are very aware of how dark and unjust the pornographic industry is and how the people involved in the industry can be harmed. Therefore their capability to enjoy and use pornography is very problematic since they define themselves with both other women and the choices they make themselves. The choice of using pornography, as a woman, says something about her as an individual which forces her to reevaluate herself and her identity.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	7
2. Syfte och frågeställningar	8
2.1 Frågeställningar	8
3. Bakgrund	9
3.1 Pornografisk genre och definition	9
3.2 Pornografins historia	9
3.3 Pornografi och kön	11
3.3.1 Pornografi som manlig genre	11
3.3.2 Pornografi som kvinnlig genre	11
3.4 Pornografi och konsumtion	13
3.4.1 Användarens perspektiv	13
3.5.1 Kvinnors relation till pornografi	14
4. Teori	16
4.1 Forskning och teorier om mottagande av medieinnehåll	16
4.2 Receptionsanalys	16
4.2.1 Reading the Romance	17
4.2.2 Watching Dallas	19
4.3 Kvinnor och respektabilitet	21
5. Metod	24
5.1 Val av metod	24
5.2 Urval av deltagare	25
5.3 Genomförande	25
5.4 Analys	26
5.5 Etiska övervägande	27
5.6 Diskussion om studiens giltighet	28
6. Resultat	29
6.1 Upplevelser av pornografiskt innehåll	29
6.2 Erfarenheter av pornografisk användning	33
6.3 Påverkan av pornografi	40
7. Analys	44
7.1 Upplevelser av pornografiskt innehåll: identifikation	44
7.2 Erfarenheter av pornografisk användning: skam	46
7.3 Påverkan av pornografi: kvinnlig sexualitet	48
8. Diskussion	50
8.1 Slutsatser	50
8.2 Reflektioner kring resultaten	51
8.3 Reflektioner kring arbetet	52
8.4 Förslag på fortsatta studier	52
8.5 Egna reflektioner	53
9. Referenser	54
10. Bilagor	56
10.1 Intervjumanual	56

1. INLEDNING

Diskursen om pornografi brukar i regel beskrivas som något negativt och en tvingas ofta välja sida som antingen motståndare eller anhängare. Ofta är studier formulerade utifrån både ett antiporr-perspektiv som främst är kritiska till porrkonsumtion och porrindustrin men kritiken riskerar också att lägga skam på användaren (Attwood & Smith, 2014:4, McKee, 2006:2). Historiskt sett har pornografin vänt sig främst till mannen och skapats för den manliga användaren. Utbudet som erbjuds på pornografiska internetsidor är dock inte längre endast skapat för den heterosexuelle mannen, idag finns en uppsjö av genrer riktade mot olika målgrupper skapade av både kvinnor och män. Trots framväxten av en mångfald av genrer är det tydligt att män är klart överrepresenterade som porranvändare och besökare på internetsidor med sexuellt innehåll (Svenskar och internet, 2017:99-100). Att män i betydligt högre grad intresserar sig för och använder pornografi har skapat en forskningstradition inom pornografiska studier som i regel fokuserar på den manliga användaren och de negativa konsekvenser det användandet har på sexualitet och könsroller.

Få studier undersöker kvinnligt användande, erfarenheter och upplevelser av pornografiskt material som inte utgår från det manliga perspektivet eller formulerar ett ställningstagande mot antingen porrindustrin och/eller pornografi som genre. Den här studien ämnar inte ta ett ställningstagande huruvida pornografi är bra eller dåligt utan istället låta kvinnor komma till tals och berätta om deras upplevelser och erfarenheter av pornografi. Studien vill skildra hur pornografi påverkat kvinnors sexualitet och identitet. Generellt har studier om pornografi i regel fokuserat och undersökt pornografins effekter och produktionsvillkor utifrån ett manligt perspektiv. Trots kvinnors närvarande och objektifierande roll inom porrfilmen, porrindustrin och samhället negligeras det kvinnliga perspektivet upprepande (Mowlabocus & Wood, 2015). Kvinnor försummas gång på gång och berör sällan det kvinnliga användandet och icke-användandet (McKee, 2006:2-3, Attwood, 2005:72, Shaw:1999, Hardy, 2007). Precis som pornografi uppfattas vara mångfaldigt med genres, subgenres och produktionspraktiker behöver pornografiska studier också vara lika balanserade, breda och varierade. För att kunna förstå pornografi krävs ett förhållningssätt utan en fixerad uppfattning om vad pornografi gör eller är (Paasonen, 2014:140).

2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Den här studien vill förstå hur kvinnor använder och upplever pornografi. Studien ämnar utgå från användarna själva och deras upplevelser av pornografi. Genom att förstå hur kvinnor upplever pornografi kan vi också få en större förståelse om varför kvinnor använder pornografi i lägre grad än män.

2.1 Frågeställningar

- Vilka upplevelser har kvinnorna av pornografiskt innehåll?
- Vilka erfarenheter har kvinnorna av pornografiskt användande?
- Hur upplever kvinnorna att pornografiskt innehåll och användning har påverkat deras sexualitet?

3. BAKGRUND

3.1 Pornografisk genre och definition

Pornografi innefattar allt från bilder av nakna kroppar som anspelar på sex till skildringar av samlag och sexuella aktiviteter på film. Pornografi definieras vanligen vara ett sexuellt explicit media som avser väcka sexuell lust hos användaren (Andrews, 2012:459). Andra synonymer som används istället för pornografi är exempelvis *adult-entertainment* och *erotica*, som ofta anspelar på konstnärligt uttryck. Uttrycken används för att presentera pornografi på ett vänligare sätt då pornografi ofta uppfattas som smutsigt (Paasonen et al, 2007:1).

Pornografi skildras i flera olika genrer som exempelvis *lesbisk*, *gay* och *bdsm* för att nämna några. Vidare kategoriseras pornografi i olika underkategorier som oral, - analsex, sex med fysiskt våld, sex mellan olika etniciteter och flera. Pornografi produceras främst av kommersiella företag som i stor utsträckning riktar sig till en manlig heterosexuell publik. Pornografi producerat av vanliga människor som delar egenproducerat material av sexuella aktiviteter är idag mycket populärt och utvecklats till genre *amatörpornografi*.

Begreppet pornografi i den här uppsatsen utgår från den typen av pornografi som ofta uppfattas som den vanliga genren, den massproducerade heteronormativa pornografin riktad mot den manliga användaren. Det är just denna pornografi som diskuteras av de kvinnliga deltagarna när de beskriver sitt pornografiska användande och sina pornografiska erfarenheter. Kvinnorna själva beskriver denna typen av pornografi med ord som *klassisk* och/eller *amerikansk* när de refererar till heteronormativa narrativ skapad utifrån en manlig fantasi. Det är främst internetpornografi som diskuteras men även andra former som exempelvis pornografiska tidningar och pornografiska VHS-filmer när de beskriver pornografiska upplevelser i sina tonår.

3.2 Pornografins historia

Att använda bilder på nakna kvinnor har under långt tid varit populärkulturens sätt att signalera att en riktar sig mot den heterosexuelle mannen. Pornografin har en lång historia och har varit en drivande kraft i utvecklingen av medieteknologier ända sedan tryck-teknologier introducerades under 1700-talet. Då var pornografiskt material endast tillgängligt för eliten i

samhället, något som först kom att förändras i slutet på 1800-talet då framförallt fotografier kunde massproduceras och säljas till arbetarklassen (Paasonen et al, 2007:3).

Pornografin har identifierats som en drivande kraft i utvecklingen av tekniska innovationer och varit ett bärande element för dess ökade spridning och popularitet. Pornografins framgångssaga har inte endast teknologier att tacka för sin framgång utan också sociala och politiska krafter som förändrade mediepolitics i västvärlden mellan åren 1960–1980. Det gjorde det möjligt för pornografin att ta sig in på marknader som televisionen och internet vilket resulterade i att pornografin blev tillgänglig för allmänheten. Idag genomsyrar pornografin alla medier och är del av den massproducerade populärkulturen, om Hollywood producerar 400 filmer per år, producerar San-Fernando Valley 10 000 filmer årligen till den globala marknaden (Paasonen et al, 2007:6-7). Pornografin är idag främst framstående på internet och styrs av ”the big A’s”; *accessibility*, *anonymity* och *affordability*, som beskrivs vara ett framgångsrecept för företag och fenomen på internet. Det har lett till ett ökat användande av pornografi, framförallt i de yngre generationerna och framförallt bland män. Ungdomar kommer i kontakt med pornografi i tidig ålder, oftast inte genom att uppsöka det själva utan snarare genom vänner och syskon (Hardy, 2007:5). I Sverige besökte 79 % av unga män mellan 16-25 år internetsidor med sexuellt innehåll jämfört med 29 % av unga kvinnor i samma åldersgrupp 2017. Överlag utgör män en majoritet av porranvändningen i Sverige, 48 % av männen i Sverige besöker sidor med sexuellt innehåll i relation till 12 % av kvinnorna (Svenskar och internet, 2017:99-100).

Internet och dess möjligheter att sprida innehåll beskrivs ofta som den främsta anledningen till att pornografin blivit en global marknad, något som ofta, inom porrstudier, formuleras som en frihet för den anonyma användaren att söka efter i princip vad som helst utan att bli upptäckt. Att användaren kan söka efter vad som helst anonymt beskrivs inte som något positivt, snarare menar medier att det är just det som gör unga porrberoende (McKee, 2006:2). Ofta beskriver porrstudier och massmedier pornografins etablering på internet som något riskfyllt där möjligheterna att involvera sig i machodominanta och sjukliga aktiviteter bidragit till kvinnohat (Mowlabocus & Wood, 2015:117-118, McKee, 2006:2-3).

3.3 Pornografi och kön

3.3.1 Pornografi som manlig genre

Pornografi studeras och beskrivs i regel utifrån ett manligt perspektiv och utgår ofta från hur de nya medieteknologierna har format den pornografiska marknaden. Under 1980-talet var porrbutiker och sexshops förbehållet män men traditionen är än idag norm. Pornografi har bestått som en manlig genre, trots att kvinnor och män har samma tillgång till pornografi på internet. Män attraheras, konsumerar och söker sig till pornografi i större utsträckning samt är mindre kritiska till pornografi jämfört med kvinnor (Boynton, 1999:671). Att det sexuella innehållet därmed också formas utifrån den manliga betraktaren och speglar den normativa manliga fantasin är föga oväntat.

Det pornografiska innehållet och dess effekter på användaren har blivit det främsta intresset för forskning om pornografi, som oftast beskrivs i negativa ordalag och kritiserar hur sex och könsroller representeras (Attwood & Smith, 2014:1-4). De främsta motargumenten beskriver hur pornografi skildrar förnedring och våld mot kvinnor samtidigt som män utmålas som både rovdjur och förgripare. Diskursen om pornografi beskriver även män som offer av ett patriarkalt samhälle som blivit påtvingade objektifierande, diskriminerande handlingar och värderingar av ett samhälle i kris. Det främsta intresset för forskning om pornografi har fokuserat på det pornografiska innehållet och hur medieteknologier har format och påverkat användningen av pornografi. Det har skapat en forskningstradition som formuleras utifrån ett manligt perspektiv med fokus på effektteori. Att dessa studier varit normgivande inom porrstudier har tydligt påverkat vad man studerat och undersökt, framförallt har studierna negligerat användarens perspektiv i allmänhet men den kvinnliga användaren i synnerhet (Attwood, 2005). Paasonen (2014) och flera (McKee, 2006, Attwood, 2005, Shaw, 1999, Hardy, 2007) kritiserar akademien för att varit för fokuserade på effektteori som ofta beskriver pornografi som en fiktiv representation av maktrelationer som bidrar till våldet mot kvinnor, en symbol för patriarkatet och en hypersexuell maskulinitet.

3.3.2 Pornografi som kvinnlig genre

Pornografi omfattas sällan som en kvinnlig genre trots att kvinnor är en accepterad målgrupp för sexualitet såsom exempelvis sexleksaker och utmanade kläder i tidningsmagasin och marknadsföring (Attwood, 2005:392). När det kommer till kvinnor görs det skillnad på

pornografi, som inte är accepterat som en kvinnlig genre, och sexualitet som lånar inslag från pornografin. Pornografi formuleras som något smutsigt och oacceptabelt som inte är skapat för kvinnor, annorlunda är det dock med kvinnlig sexualitet. Kvinnlig sexualitet i massmedier och reklam skiljer sig från pornografi genom att konstrueras i linje med stil och mode när den lanseras i texter och bilder. De produkter som kvinnan använder ska vara stilrena och markera självförtroende som exempelvis förpackningen av vibratoren ”*Mr. Rabbit*”. Det är just förpackningen i mode och glamour som skiljer marknadsföringen, som anspelar på sex på ett accepterat sätt, jämfört med den ”*smutsiga*” pornografin (Attwood, 2005:395). Ofta konstrueras den kvinnliga sexualiteten utifrån det manliga perspektivet i pornografi och reklam. Istället för att kvinnliga magasin beskriver hur kvinnor ska kunna använda sin sexualitet för att njuta, som det i regel beskrivs utifrån mannen, ska kvinnor snarare fokusera på att framhäva sig själva som attraktiva och smickrande under samlaget (Attwood, 2005:398).

Pornografi kan vara frustrerande för kvinnor att använda som identifierar sig som feminister när de tar del av pornografiskt innehåll som beskrivs representera kvinnoförtryck och orealistiska kropps bilder (Attwood, 2005:76-77). Kvinnors relation till pornografi är också starkt knuten till dem själva och deras kropps bilder. Simon och Gagnon (1984) kunde se hur pornografi påverkade sexualitet och individens sexuella scripts. Framförallt kunde de se att kvinnor tog efter den pornografiska kvinnans beteende i betydligt högre grad än vad män gör vilket påverkar de olika relationerna och synen män och kvinnor har på pornografi. Pornografiskt material kan självklart uppfattas på olika sätt av kvinnor men återkommande är en frustration över den egna kroppen och sexualiteten när kvinnor kommer i kontakt med andra kvinnor. I en studie gjord av Beth. A Eck *Men are much harder* (2003) undersöks hur kvinnor och män betraktar nakna, sexuella bilder av båda könen i olika sammanhang; pornografi, konst och modemagasin. Både män och kvinnor objektifierar den kvinnliga nakna kroppen om än på varierande sätt, dock relaterar de kvinnliga deltagarna ofta kvinnans utseende till sig själva. Ecks studie visade tydligt hur kvinnor jämförde och identifierade sig med den *fula* och/eller *tjocka* kvinnan och istället önskade att de liknade den *smala* och *vackra* kvinnan. Det kvinnliga förhållningssättet till sexualitet och pornografi gör det problematiskt att använda pornografi eftersom det knyter an till deras egen sexualitet men också personlighet och beteende. Det krävs övning och repetition för att kunna använda pornografi som ett verktyg för njutning, något som män i större utsträckning klarar av då de i mindre utsträckning varken jämför eller betraktar nakna manliga kroppar eftersom normer

berättar för mannen att det är ett beteende förbehållet homosexuella män. Eck kunde även se hur flertalet kvinnor i undersökningen fnissade och skrattade när de betraktade det manliga subjektet. När kvinnorna betraktade erotiserade och nakna män beskrev Eck hur kvinnorna hade svårt att ta bilden på allvar. Den erotiserade mannen står i total motsats till den erotiserade kvinnan vars utseende analyseras med betydligt större allvar (Eck, 2003).

3.4 Pornografi och konsumtion

3.4.1 Användarens perspektiv

En studie som har fokuserat på användarens definitioner av pornografi och försökt förstå hur pornografi konsumeras är McKee (2006) *The aesthetics of pornography: the insights of consumers*. McKees studie syftar till att undersöka vilka svårigheter användarna själva beskriver om pornografi och hur de avgör vad som är bra respektive dålig pornografi. McKee genomförde 46 kvalitativa intervjuer på olika platser i Australien, majoriteten var individuella intervjuer och ett mindre antal par-intervjuer. McKee visar hur användarna gör aktiva val när de rör sig mellan olika genrer och tolkar materialet utifrån sig själva och sin egen tillvaro.

McKee kunde se att flertalet av deltagarna lyfte njutning som det främsta inslaget i pornografiskt material när de skulle bedöma huruvida det var bra eller dåligt. Att båda parterna i det pornografiska materialet visade njutning, framförallt den kvinnliga skådespelerskan, och att det fanns en kemi mellan parterna var det bärande elementet när de definierade pornografi som bra. Produktionsvillkor och genre var av sekundär betydelse i relationen till njutning. Om det inte fanns någon autentisk njutning uppfattades pornografin som dålig. McKee kunde också se hur kvinnor och män betraktade och fokuserade på olika aspekter av det pornografiska materialet. Återkommande för de kvinnliga deltagarna var intresset för den kvinnliga skådespelerskans utseende och klädsel, den stereotypiska pornografiska utstyrelsen såsom skor och kläder lyftes ofta i positiva benämningar. Kvinnorna formulerade också i större grad än de manliga deltagarna att det var viktigt med en handling och introduktion till mötet mellan karaktärerna i det pornografiska materialet. Kvinnor efterlyste pornografi skapad av kvinnor riktad mot kvinnor medan några menade att pornografi inte måste vara kvinnonedvärderande men ibland kan vara det. En annan kvinna menade att ett antagande om att kvinnor inte använder pornografi och/eller inte har något

intresse av pornografi i sig själv är sexistiskt, och var något som massmedier och samhälle berättade för kvinnor att en inte bör använda. Studien visade på både likheter och skillnader mellan könen när de beskrev hur de uppfattar och definierar pornografi som bra eller dålig men också en komplexitet i hur användarna bedömer pornografi. Svaren från deltagarna var välgenomtänkta menar McKee och visade på variationer som att användarna verkligen väljer pornografiskt material utifrån individuella preferenser men fortfarande är medvetna om villkoren pornografi produceras på. Inga indikationer, menar McKee, kunde avläsas från intervjuerna på att all pornografi är upphetsande och användbar. Deltagarna ansåg att det fanns pornografi som var skadlig och att pornografi bör användas i rimlig utsträckning för att inte riskera att påverka användaren negativt.

3.4.2 Kvinnors relation till pornografi

En kvalitativ studie som undersökt kvinnors relation till pornografi är Susan Shaw *Men's leisure and women's lives: The impact of pornography on women* (1999). Shaw inleder i sin studie med att kritisera den tidigare pornografiska forskningen, främst för att ha ignorerat kvinnors användande och erfarenheter. Shaw ämnar förstå kvinnors attityder, uppfattningar och definitioner av pornografi. Studien vill även undersöka om kvinnor uppfattar pornografi som en separat produkt i relation till massmedier och populärkultur. Studien genomförs under år 1999, vilket innebär att studien inte tar hänsyn till pornografi på internet, nya publikationer och de användarmönster som är aktuella idag. Dock är Shaws studie en av få som undersöker pornografi utifrån ett kvinnligt perspektiv vilket gör studien aktuell för den här uppsatsen.

134 hushåll kontaktades genom brev där studien förklarades och förfrågades om det fanns någon kvinna i hushållet som skulle vara intresserad av att göra en intervju. Totalt intervjuades 32 kvinnliga deltagare för studien mellan 19–89 år utspridda på olika platser i östra Kanada. Urvalet gjordes slumpmässigt genom att använda den lokala telefonkatalogen. Intervjuerna var semi-strukturerade uppdelade i två sessioner där deltagarna fick svara på frågor om hur de uppfattade erotiserade och sexuella bilder från pornografi, magasin och modekampanjer.

Studien delade upp bilderna i två kategorier för de två olika sessionerna, i den första delen visades bilder på sexuella aktiviteter med våldsamma inslag och den andra delen sexuella aktiviteter utan våld. I den första sessionen, våldsamma sexuella bilder, beskrev samtliga deltagare bilderna med negativa uttryck som förfärliga, chockerande och hemska

(översättning se Shaw, 1999:203). Kategorin innehöll bilder både på män och kvinnor men bilderna på kvinnorna i den sexuella, våldsamma kontexten upprörde deltagarna mest. Den andra sessionen innehöll bilder på både män och kvinnor i sexuella sammanhang utan våld och upprörde inte i lika stor utsträckning men uppfattades fortfarande negativt. Skam och obekvämheter är ord som används av Shaw för att beskriva deltagarna. En del kvinnor kände sig illa till mods för att de ansåg att sex var något privat och intimt som inte borde delas publikt med allmänheten, andra kvinnor formulerade hur de tyckte synd om kvinnorna som skildras i materialet. Flera av de kvinnliga deltagarna ansåg att sex och sexualitet var något som endast var tillåtet och accepterat i den privata sfären. Några kvinnor i studien jämförde sig själva med de pornografiska kvinnorna och önskade att de såg ut som dem.

Deltagarna i studien beskrev att pornografi påverkade deras liv negativt genom de effekter pornografi hade på männen. Deltagarna menade att männen influerades att utsätta kvinnor för våldsamma, sexuella aktiviteter som riskerade vara skadliga för kvinnorna men också hur pornografi reproducerar en bild av hur en kvinna ska se ut och vara som män sedan söker. Kvinnorna menade att problematiken med pornografi påverkade dem själva sekundärt, det var pornografins effekter på män som riskerade påverka kvinnor negativt och utsätta dem för faror genom att reproducera patriarkala maktstrukturer (Shaw, 1999).

Sammanfattningsvis har genomgången av tidigare forskning visat att studier främst har utgått från den manliga användaren och pornografiska effekter som ofta formulerats utifrån en oro. Shaws studie från 1999 visar hur kvinnor då varit mycket tveksamma inför pornografi och beskrivit hur pornografi har påverkat de själva och män negativt. Idag, 2018, verkar pornografi främst på internet. I takt med att samhället och människor alltmer präglas av internet har pornografi ökat i spridning och popularitet, främst bland unga män. Användaren gör aktiva val när de väljer pornografi som ska tillföra dem njutning. En problematik som skiljer män och kvinnor, är att kvinnor har en betydligt större benägenhet att jämföra sig med andra kvinnor. Samtidigt betraktar män och kvinnor också den erotiserade mannen på olika sätt, mannen undviker i största mån någon typ av iakttagelse medan kvinnorna ofta skrattar och fnissar när hon betraktar den erotiserade mannen.

4. TEORI

4.1 Forskning och teorier om mottagande av medieinnehåll

Det här kapitlet kommer presentera teoretiska utgångspunkter och förklaringsmodeller om hur mottagare tolkar medieinnehåll. Teorin utgår från receptionsanalyser som vittnar om komplexa tolkningar när typisk kvinnlig populärkultur studerats i relation till de kvinnliga användarna. Även teorier utifrån Skeggs, *Att bli respektabel*, som är en etnografisk undersökning kring kvinnlig respektabilitet kommer presenteras som en förklaringsmodell om hur kvinnor sätter upp normer och regler för sig själva utifrån klass, omgivning och kultur.

4.2 Receptionsanalys

Receptionsforskningen utgår från Stuart Hall och kulturstudier som uppkom i Birmingham, Storbritannien under 1980-talet. Receptionsanalysen är en förklaringsmodell för att förstå hur människor tolkar innehåll i medier (Ekström & Larsson, 2010:306). Studiet utgår från en kritik mot effektforskningen som kritiserats för att endast fokusera på påverkan och inte publikens individuella tolkningar. Receptionsforskningen uppkom ur en kritik mot user & gratifications-modellen som kritiserades för att inte ta hänsyn till publikens sociala kontext, vardag och familj. Istället menar receptionsanalysen att mottagaren skapar mening i en flerdimensionell process där mottagaren är en aktiv aktör som tolkar innehåll utifrån sig själv, sammanhang och kultur (Storey, 2015).

Medieval och medieanvändning, menar receptionsforskningen, är inte bara en individuell fråga utan styrs av kultur och omgivning. Massmedier reproducerar inte bara en dominerande hegemoni och ideologi utan mottagaren är aktiv och kan tolka budskap på flera olika sätt, vilket innebär att en måste tolka publiken och inte endast innehållet (Storey, 2015). Hall (Fiske, 1984) utgår från att varje text har en *gynnad mening*, att materialet är inkodat med ett budskap och ideologi som påverkar mottagaren. Om en stor del av medieinnehållet reproducerar en negativ bild av exempelvis hamnarbetare, placeras de värderingarna hos mottagaren som en naturlig ståndpunkt, alltså reproducerar en hegemoni skapad av den styrande klassen i samhället. Hall menar dock att publiken kan tolka den gynnade meningen på ett helt annat sätt än den inkodade meningen. Hall beskriver hur publiken kan tolka den gynnade meningen på tre olika sätt; den *dominant-hegemoniska*, då tolkningen görs i enlighet med den dominerande koden och budskapet i innehållet. Den *förhandlade*, då tolkningen

delvis accepterar den dominerande koden men delvis inte. Och den *oppositionella*, då mottagaren tolkar utifrån en helt annan kod och den gynnade meningen ger helt motsatt innebörd. Hur mottagaren tolkar budskapet och vilken position hen intar beror till stor del på kultur, användning och i vilken social kontext hen utsätts för den programmerade koden. Användaren kan uppskatta medieinnehåll utan att nödvändigtvis identifiera sig med de värderingar och/eller handlingarna som innehållet representerar. Utifrån den egna tillvaron kan en huvudkaraktär som är undergiven istället tolkas som en stark individ eller motsatt, att den starka, stabila karaktären snarare uppfattas som svag av vissa. Beträktaren gör bedömningar, relaterar och drar slutsatser som utgår från dem själva. Lika komplext som pornografi kan vara är också användarens tolkning av pornografin då den påverkas av identitet, sexualitet, kön och kultur.

Två välkända receptionsanalyser är Janice Radways *Reading the Romance* och Ien Ang *Watching Dallas*. Både Ang (1985) och Radway (1984) kritiserar både marxistisk och feministisk teori för att behandla användarna som passiva offer för massproducerad populärkultur. Båda studierna fångar istället upp de kvinnliga användarnas vardag och sammanhang för att förstå vad det är som tilltalar dem i serier som Dallas och Harlequin.

4.2.1 Reading the Romance

Under 1970- och 1980-talet blev Harlequinromaner otroligt populära bland kvinnor i västvärlden. Radway (1984) studerade kvinnliga läsare från Smithton, Storbritannien, som hon kommit i kontakt med genom en bokbutik som förmedlade nyhetsbrev där de betygsatte den romantiska genren som i sin tur skapade en form av ett community i Smithton. 42 kvinnor deltog i studien, majoriteten var gifta och hade barn, men samtliga var återkommande kunder i bokbutiken. Studien genomfördes genom individuella intervjuer, enkäter och observation av interaktionen mellan butiksägaren, Dorothy, och kunderna (1984: 46-48). Harlequin-romaner särskilde sig från annan romantik genom att rikta sig till en målgrupp bestående av hemmafruar och var ofta lättlästa, korta och med typiska romantiska narrativ, där mannen transformeras från en aggressiv *bad-boy* till en omtänksam och kärleksfull partner med detaljerade sexuella och romantiska handlingar.

Bakgrunden till Radways studie var den negativa synen på kvinnors läsande av billiga kärleksromaner då genren ansågs vara *fulkultur*, massproducerad för att reproducera patriarkala ideologier i en tid präglad av feministiska krafter. Att genren blev så pass populär

tolkades som ett motstånd mot de feministiska krafterna som blev alltmer etablerade i politiken och samhället. Radway menar dock att genren växt sig populär på grund av de förändrade produktionsvillkoren som gjort produktion, distribution och marknadsföring billigare och smidigare, snarare än att kvinnor önskade gå tillbaka till ett mer konservativt samhälle (1984:19-20).

Radway kunde se att en majoritet av kvinnorna läste varje dag och en fjärdedel föredrog att läsa en roman i en sittning utan pauser för hemarbete eller vård av barn. Det ideala narrativet var när en intelligent, självständig kvinna efter en tid av misstänksamhet, våld och tveksamhet överrumplades och förälskades i en man. Mannen transformerades under relationen till en som brydde sig om henne på ett sätt som i regel var förbehållet hur kvinnor brydde sig om män (1984:65-67). Ofta läste kvinnorna slutet först för att försäkra sig om att romanen slutade på ett önskat sätt så att kvinnan kände en försäkran och tilltro gentemot giftermål och manlig kärlek efter att boken tagit slut. Det var inte händelserna som var det väsentliga för de kvinnliga läsarna utan snarare hur den kvinnliga läsaren involverat sig och upplevt något under läsakten. Om romanen får kvinnan att känna för intensiva känslor som ilska mot män, rädslor för våld och våldtäkt, oro över den kvinnliga sexualiteten eller förmedlade en rädsla att leva med en tråkig man bedömdes romanen som dålig. Men om samma händelser beskrevs och tolkades som exalterande och upphetsande uppfattades berättelsen som positiv och bra (1984:72-73).

Radway (1984:70-71) beskriver hur en stor andel av kvinnorna vägrade läsa klart en bok när de kommit halvvägs in och inte upplevde boken som bra. De kvinnor som fortsatte läsa, trots att de inte tyckte boken var bra, gjorde så för att de menade att de inte klarade av att lägga ifrån sig boken. Kvinnorna behövde veta hur relationen slutade även om de bara läste några ord på varje sida, kvinnorna kände ett ansvar av att läsa klart boken trots att de uppfattade narrativet som bristfälligt. En kvinna, Maureen beskriver processen i termer av självförakt.

Maureen: A lot of your thicker books – it's rape – sometimes gang rape. I could not handle that in my own life. And since I'm living as the heroine, I cannot handle it in a book. And I hate myself out of there, so I have to read my way out.
Interviewer: So you must finish a book?

Maureen: Yes, I have to finish it. Even if it's only skimming, one word per page – or sometimes I just read the ending. I have to finish it. But it leaves a bad taste in my mouth forever. (1984:71).

Kritiken om att den romantiska genren skulle reproducera patriarkala strukturer och vara ett bevis på kvinnors önskan om att vara undergivna motsattes av Radway. Hon menade att läsakten istället var en avslappnande syssla som distraherade kvinnan från sina dagliga problem och ansvar, ett tillfälle för kvinnan att vara för sig själv endast upptagen med sin egna njutning (1984:86-87). Kvinnorna läste inte romanerna för att de önskade vara undergivna och/eller nöjda med de roller som förväntades av dem, utan snarare en tyst protest efter en längtan av en bättre tillvaro. Där ideologin reproduceras, i detta fallet genom romantiska narrativ, finns det också alltid ett motstånd menar Radway. Innehållet tolkades av läsarna så att hjältinnan framstod som stark och fri snarare än som underlägsen och försvarslös. Läsakten var en avkopplande frizon från deras hårda arbetsbelastning i hemmet och innehållet tolkades utifrån läsarnas egna erfarenheter och inte den ideologimodell som representeras av Hall. Processen handlade om en flykt i dubbel bemärkelse, att identifiera sig själv med ett narrativ och en förnekelse av sin egen tillvaro (1984:88, 90-91).

4.2.2 Watching Dallas

En annan välkänd receptionsanalys är Ien Angs studie *Watching Dallas* (1985), där Ang undersöker hur njutningsmekanismer fungerar och produceras hos mottagaren. Ang samlade in data genom att publicera en text i ett magasin riktat mot kvinnor som uppmanade Dallastittare att skriva in och berätta varför de gillade eller ogillade serien (1985:10).

Serien Dallas utspelar sig bland rikedom och glamour, något som publiken identifierade sig med trots avsaknad i sina egna liv. Ang kunde se att publiken snarare identifierade sig med relationerna karaktärerna hade sinsemellan än narrativet. Huruvida publiken uppfattade något som bra eller dåligt var betingat av om det uppfattades som realistiskt (bra) eller orealistiskt (dåligt) (1985:41-42). Även om sammanhanget inte uppfattades som realistiskt för publiken, så var relationerna verkliga eftersom de såg sin egen tillvaro i dem. Den del av publiken som uppfattar narrativet som realistiskt skiftar fokus från det specifika till det generella för att kunna relatera skildringen till sina egna liv (1985:44, 51-52). För att i sin tur kunna identifiera sig måste mottagaren ha ett tillräckligt stort kulturellt kapital för att kunna ta till sig det fiktiva dramat och relatera till sina egna liv. Dallas konstruerades så att varje avsnitt lanserade nya

problem men också löste tidigare konflikter. I stort sett utspelades varje avsnitt utifrån en ny dag vilket skapade en vardags-realism för tittaren. Serien och dess karaktärer visade om än överdrivna aspekter av ett vardagligt liv, en vardagsrytm för tittaren att relatera till sitt eget liv (1985:53-54).

Den gruppen som motsatte sig Dallas och ogillade serien beskriver Ang använder sig av uttryck som *stereotypisk* och *kommersiellt* (se översättning, 1985:91). Begreppen kan användas utan vidare utveckling och är redan investerade med moral. Att klassificera Dallas som amerikansk masskultur och *fulkultur* kräver inte en utförligare förklaring till varför en ogillar serien. När en serie som Dallas, med såp-opera influenser kategoriseras som kommersiell och stereotypisk, likt hur pornografi beskrivs förmedla stereotypiska könsroller, får också genren automatiskt en negativ innebörd. Att applicera vissa begrepp förmedlar också vad användaren bör tycka om något och vilka argument som kan användas för att motivera sitt ställningstagande (1985:92-93). Masskulturens olika genrer är inkodade med en viss ideologi som berättar för oss vad vi bör tycka om något och vilka argument som kan användas för att beskriva vår position. Pornografi har, likt såp-operor, en redan etablerad ideologi som kan befria användaren att behöva motivera sina värderingar om varför en anser något vara dåligt. Det kan vara mer komplicerat att berätta att en tycker om vissa genrer eftersom det kräver en motivering, som inte nödvändigtvis alltid blir accepterad på grund av den redan inkodade ideologin. Men för att beskriva sitt ogillade, av pornografi liksom Dallas, krävs det inte en förklaring eftersom genren är präglad av en viss karaktär, massproducerad och kommersiell, som legitimerar ett ogillande.

Ang menar att Dallas inte var en flykt eller compensation för brist på spänning i tittarnas egna liv utan snarare en ny dimension för att hantera en tråkig och händelselös vardag. Ang ställer sig kritisk till hur exempelvis Gramsci, som menar att all populärkultur är en produkt av kapitalism som reproducerar en hegemoni fördelaktig för eliten i samhället. Istället menar Ang att det inte är möjligt att förutse hur en produkt konsumeras genom att utläsa de villkoren produkten blivit producerad på (Storey, 2015:154). Olika grupper tolkar och skapar mening på olika sätt, publiken kan göra en gynnad tolkning lika gärna som publiken kan ställa sig i opposition mot innehållet. Det är kultur, sammanhang och omgivning som påverkar mottagarens tolkning. Mottagaren har skapat sig ett sammanhang och intagit en position som information konstant relateras till, därav kan individer som har olika bakgrunder fortfarande

göra en liknande tolkning av medieinnehåll. Det personliga och politiska är tätt sammanknutet men behöver inte alltid gå hand i hand (Ang, 1985:136).

Ang efterlyser att feminismen måste bryta med ideologin av masskultur där kvinnor anses vara passiva offer som utan motstånd påverkas av de dolda, patriarkala budskapen, utan snarare ta hänsyn till elementet av njutning. Fantasi och fiktion fungerar i olika dimensioner, det är en källa av njutning för att det sätter verkligheten i parantes och skapar fiktiva lösningar på verkliga problem (1985:119-120). Angs studie fångar upp njutning och underhållning som de centrala aspekterna för att förstå hur användaren väljer att konsumera olika genrer snarare än som passiva offer för den massproducerade populärkulturen. Ang konstaterar att konsumtion av populärkultur snarare är en dimension av användarens egna liv som de fyller med spännande fantasier som kan göra den egna tillvaron rikare och mer spännande (1985:135).

4.3 Kvinnor och respektabilitet

Beverly Skeggs ifrågasätter i *Att bli respektabel* (1997) de teoretiska ramar feminism och kulturstudier har skapat för att förstå hur kvinnliga positioner produceras. I sin studie följer Skeggs brittiska kvinnor under en 12 årsperiod genom observation från att de startat en omvårdnadskurs genom utbildning, familjeliv och arbete. Skeggs vill förstå hur kvinnor lever och producerar sig själva i kulturella och sociala relationer utifrån ett klassperspektiv.

Skeggs efterlyser klassbegreppet i feministstudier och har i sin undersökning fokuserat på kvinnor från arbetarklassen, som hon menar helt har försvunnit från den feministiska agendan i förmån för medelklasskvinnan. Respektabilitet upplevs inte som ett problem av den som erhåller respektabilitet eftersom den normaliseras av denne och därmed heller inte behöver bevisa sin respektabilitet (1997:9). Femininitet och respektabilitet är två begrepp som i regel står i konflikt med varandra. Att erhålla hög femininitet gör det svårt för kvinnan att ha hög respektabilitet. Samtidigt är hög respektabilitet inte något som likställs med femininitet, snarare tvärtom. Respekt och kvinnlighet står i strid mot varandra, för en kvinna innebär det en problematik att lyckas uppnå både respektabilitet och femininitet eftersom de lyfts upp på bekostnad av varandra. Idealet av respektabilitet är medelklassfemininiteten men är samtidigt också den mest passiva femininiteten. Å andra sidan uppfattas arbetarklassen som frisk, stark och robust, motsatsen till den vita medelklasskvinnans skörhet, men inte respektabel då egenskaperna inte ligger i linje med den högst rankade femininiteten (1997:157-159).

I sin studie visar Skeggs hur kvinnliga kroppar och kläder är tydliga indikatorer på vilken rang och respektabilitet en kvinna erhåller. Hur man framställer sig själv och sin kropp berättar något om ens sexualitet, klass och respektabilitet. Kroppen är en tydlig markör för sexualitet och smak som är tätt anknuten till varandra. Kroppar är den fysiska plats där klass, kön och sexualitet möts och förkroppsligas. Den högst värderande respektabla kroppen är vit, relativt avsexualiserad, hetero-feminin och i regel medelklass. Idealet för en respektabel femininitet och sexualitet kräver stor omsorg som i praktiken princip är omöjlig att uppnå (1997:133). En tjock kvinna uppfattas vara ointresserad av sig själv och andra då hon beskrivs i linje med att hon inte bryr sig och har gett upp. Likt som en smutsig kropp indikerar på en låg femininitet signalerar en porrskådespelerskas kropp låg respektabilitet, som konstrueras utifrån glamour och hög femininitet. Porrskådespelerskan kan uppfattas av användaren som attraktiv och sexuell, men hennes framtoning och sammanhang gör henne knappast respektabel.

Precis som kroppen berättar något om kvinnans respektabilitet gör kläderna likaså. Vilka kläder kvinnan väljer att visa upp sig i berättar något om hennes smak som är tätt anknuten till hennes respektabilitet och sexualitet. Smak används som den yttersta markören av kvalitet och klass som inte upplevs vara något man kan lära sig och därför används smak som en mycket talande egenskap som definierar individens klass, värde och respektabilitet. En kvinna berättar om hur hon väljer att bära eleganta klänningar i motsats till minikjolar. Hennes val att bära en elegant klänning gör det också möjligt för henne att klassificera sig själv i relation till andra kvinnor, i exempelvis minikjol, som mer värd och respektabel. Hon är inte helt avsexualiserad utan snarare precis lagom i sin framtoning och sina begär medan kvinnan i minikjol är vulgär och för sexualiserad. Oavsett hur deras kroppar ser ut, att de ser likadana ut och uppfattas vara smickrande spelar ingen roll, det är kläderna som värderar kvinnans sexualitet och respektabilitet.

Konstruktionen av femininitet och respektabilitet är föränderlig och anpassas efter sociala sammanhang. Att lägga samma tid på utseende och smink som när kvinnan går ut med sina tjejkompisar på klubbar i stan är acceptabelt, men samma tid på utseende, klädsel och smink på ens arbetsplats eller skola anses vara opassande och inget annat än oacceptabelt. I en situation anses framtoningen vara förväntad eftersom det då kodas till mode, som att ha på sig

en kort kjol eller markerade ögon, men i en annan kontext inte alls vara accepterat. I sammanhanget porrskådespelerskan framställs som erotiserade och sexuell kan anses opassande, kan istället i ett modemagasin, med liknande erotiserade och sexuell typ av bild istället uppfattas som vackert och passande (1997:174). Utmaningen för kvinnan är att lyckas vara glamourös och spegla åtrå utan att hennes beteende kodas som vulgärt då endast få handlingar och sammanhang av sexualitet är accepterande (1997:174-176). Det är tydligt hur en kvinnas sexualitet och respektabilitet i princip är omöjlig att kontrollera på ett accepterat sätt. Det finns ingen lagom sexualitet egentligen eftersom den aldrig kan beskrivas. Sexualitet och respektabilitet beskrivs endast utifrån hur en kvinna inte ska vara. Därför är det mer än problematiskt för kvinnan att uppnå idealet av respektabilitet vilket påverkar kvinnans sexualitet, identitet och norm.

Skeggs visar i sin studie att kvinnorna konstant positionerar sig i olika roller som exempelvis arbetare, feminist, heterosexuell eller lesbisk som i sin tur vägleder, bestämmer och mäter sig i enlighet med den positionen. Kvinnornas position gör dem i sin tur medvetna om hur andra uppfattar dem. Den kvinnliga kroppen, kläder och utseende bestämmer en kvinnans ställning och är tydliga markörer av respektabilitet som är tätt anknutet med hennes egen sexualitet och identitet. Att som kvinna hitta njutning i den pornografiska kvinnans beteende och uttryck kan framkalla skam hos den kvinnliga användaren eftersom denne själv anser sig erhålla eller sträva efter en högre respektabilitet. Att känna njutning av pornografiskt användande kan riskera en förflyttning av sin egen respektabilitet och femininitet till en lägre nivå. Att vara kvinna bär på en inre instabilitet där identifikationen alltid har ett pris och riskerar förlusten av en identitet. Skeggs hänvisar till Butler som beskriver hur normen aldrig väljer en själv utan är något som väljer oss. Den normen anpassas, värderas och förändras för att aldrig helt kunna ta över och styra över ens identitet (1997:162). Utifrån sammanhanget kvinnan verkar i förändrar och formar kvinnan normen och anpassar den till bilden hon själv vill förmedla till sin omgivning. Kvinnorna värderar sig själva med de normer och regler de själva skapat och att själv känna njutning av en kvinna med låg respektabilitet kan i sin tur framkalla skam. Svårigheten för kvinnan uppkommer när hon identifierar eller känner njutning av en kvinna av låg respektabilitet eftersom hon då upplever skam. Skam beskrivs som att uppfatta sig själv som framförallt bristfällig men också förminskad (1997:197). Men skam är också, enligt Skeggs, den mest reflexiva och sociala reaktionen när kvinnan anser sig själv inte följa de regler hon satt upp för sin egen respektabilitet (Skeggs, 1997:143).

5. METOD

5.1 Val av metod

Den här studien, om kvinnors upplevelser och erfarenheter av pornografi, har använt sig av fokusgruppsintervjuer för att studera interaktionen mellan deltagarna. Fokusgrupper används främst för att studera interaktion och innehåll då samspelet mellan individer ger en inblick i hur idéer och kunskap utvecklas och används i sociala kontexter (Wibeck, 2010:22).

Fokusgruppansatsen är välmotiverad när en vill samla in data som kan uppfattas som känsligt som exempelvis pornografi. Syftet med den här studien är att förstå hur kvinnor använder, upplever och vilka erfarenheter de har av pornografi. Därför valdes fokusgrupper bestående av individer som innan hade etablerade relationer sinsemellan för att skapa en naturlig gruppdynamik. Att använda sig av fokusgrupper bestående av redan etablerade vännergrupper innebär att gruppen kommer vara relativt homogen, vilket är nyttigt när en studerar ämnen som kan uppfattas som känsliga då deltagarna sedan innan är bekanta med varandra (Wibeck, 2010:65).

Wibeck (2010:22) beskriver hur fokusgrupper kan vara nyttigt att använda när en vill förstå ett fenomen i en social kontext. För den här studien ger samspelet mellan deltagarna en inblick i hur pornografi tolkas och vilka idéer som utvecklas i sociala kontexter.

Gruppinteraktionen beskriver erfarenheter i ett socialt sammanhang där samtalet om pornografi, som kan uppfattas som känsligt, kan kännas mer naturligt än en personlig intervju som ofta upplevs arrangerad. Fokusintervjuer används ofta för att få en förståelse för fenomen som kan vara komplicerade och har en förmåga att ge insikt i människors upplevelser och erfarenheter (Ekström & Larsson, 2010:79).

Risker med att använda redan existerande grupper kan vara att vissa tankar och värderingar inte kommer fram för att det är allmänt vedertaget bland deltagarna. En del aspekter tas för givna och får därmed inget utrymme, något som kan vara svårt för samtalsledaren att uppfatta eftersom personen inte är invigd i umgängeskretsen. En risk med att använda sig av fokusgrupper är att information kan bli utelämnad precis som upplevelser som deltagare uppfattar som känsliga för att undvika konflikter i gruppen. Det finns också en risk att deltagarna faller in i redan stöpta roller som de har sinsemellan (Ekström & Larsson, 2010:82).

Att använda sig av semi-strukturerade fokusgrupper riskerar att göra samtalet oorganiserat och därmed försvåra att analysen. Vissa ämnesaspekter kommer helt enkelt inte fram för att deltagarna inte tänker på det om samtalsledaren mer eller mindre håller sig utanför samtalet. Därför är det viktigt att ta utslutandet av vissa ämnen med en nypa salt och inte dra för häftiga slutsatser om det. Att använda sig av en semi-strukturerad ansats ger deltagarna frihet och skapar en naturlig miljö, därför är det nyttigt att samtalsledaren inte går in och styr för mycket. Såvida en inte utgår från en strukturerad intervju rekommenderar Wibeck (2010:58) att samtalsledaren egentligen bara går in när det uppstår långa tystnader, deltagarna blir aggressiva eller om grupper glider bort från ämnet för mycket.

5.2 Urval av deltagare

Urvalskriterierna för deltagarna är att de ska identifiera sig som kvinna och någon gång använt pornografi. I vilken utsträckning de använt pornografi är inte relevant för denna studie, det intressanta är att deltagarna har varit i kontakt med pornografi i någon mån och har en upplevelse av genren. Deltagarna rekryterades genom ett ändamålsenligt urval, en individ valdes ut som var relevant för studies syfte, för att sedan rekommendera passande personer att ingå i gruppintervjun. Urvalet beskrivs som ett snöbollsurval, där en person väljs ut för att sedan göra gruppen större genom att tillfråga andra deltagare. Den första personen som valdes ut var en bekants flickvän som i sin tur rekryterade deltagare i form av vänner och kollegor. Urvalet var passande för denna undersökning då syftet med studien var att diskutera pornografi i delvis etablerade grupper, individer som kände varandra sedan innan.

Fokusgrupp 1

T: Student, 27 år

R: Student, 22 år

F: Anställd, 26 år

M: Anställd, 27 år

Fokusgrupp 2

I: Anställd, 27 år

N: Anställd, 27 år

E: Anställd, 23 år

A: Anställd, 23 år

5.3 Genomförande

För den här studien har två fokusgrupper satts samman med fyra deltagare i varje fokusgrupp. Intervjun inleder med att förklara studiens syfte och de frågeställningar som studien ämnar svara på. Syftet med fokusgrupperna var att deltagarna sinsemellan skulle diskutera temat pornografi och frågeställningar jag introducerade, snarare än att diskutera pornografi med

mig, som samtalsledare. Till en början introducerades bara ordet pornografi, för att förstå hur deltagarna associerade till ämnet.

Gruppintervjuerna var semi-strukturerade vilket betyder att samtalsledaren behandlar frågor efter hur samtalet mellan deltagarna utvecklas. Målet med en semi-strukturerad ansats är att kunna studera kroppsspråk, interaktion och argumentation mellan deltagarna i gruppen. Ämnet introducerades och därefter ingrep jag när något uttalande behövde specificeras, nya aspekter och frågeställningar presenteras, vid tystnader och/eller när någon deltagare riskerade att inte komma till tals. Kvinnorna fick själva välja om de ville tala utifrån sina egna privata erfarenheter eller om de ville diskutera pornografiska upplevelser generellt.

En gruppintervju genomfördes i mitt hem i mitt kök. Studier har visat att grupperns interaktion blir mer livlig och intensiv i mindre rum. Studier visar också att bilder och väggdekorationer kan distrahera deltagarna (Wibeck, 2010:33). Därför rensades kylan på samtliga kort, ballonger togs ner och teckningar på väggarna fördes undan. På varje sida av bordet satt en deltagare och jag, samtalsledaren, placerade mig utanför cirkeln. Den andra gruppintervjun genomfördes istället i ett seminarierum. Även där placerades deltagarna runt ett bord och jag, samtalsledaren, utanför cirkeln för att inte vara för närvarande under samtalet. Valet av plats för gruppintervjuerna bör motiveras och det kan vara svårt att avgöra vilken miljö som är mest passande. Wibeck (2010:33) beskriver hur deltagare har olika relationer till platser, för någon kan ett seminarierum vara en naturlig miljö medan för andra inte. Att genomföra intervjuerna i mitt hem, i mitt kök, kan uppfattas vara naturligt, vilket kan vara bra för datainsamlingen. Om deltagarna känner sig bekväma blir även interaktionen och diskussionen mer naturlig. Alternativet att välja ett seminarierum skulle vara ett bra alternativ, men olika deltagare är bekväma i olika typer av rum. Därför fick den gruppen där majoriteten var studenter ha sin gruppintervju i ett seminarierum och den andra gruppen, som bestod av anställda, vara hemma hos mig i mitt kök.

5.4 Analys

Efter varje gruppintervju sammanfattades de kommentarerna och anteckningarna jag skrivit ner under intervjuerna och de intrycken jag fått under samtalen. Därefter transkriberades intervjuerna. Intervjumaterialet kategoriserades med färgpennor och urklipp för sedan placeras under de olika frågeställningarna, upplevelser av pornografiskt innehåll, erfarenhet av pornografiskt användande och påverkan av pornografi. Flera uttalanden och konversationer

mellan deltagarna behandlar flera kategorier, då placerades de uttalanden under båda kategorierna. Efter att materialet hade placerats ut under respektive kategori sammanfattades materialet och uttalanden i olika teman.

Utifrån den första frågeställningen, vilka upplevelser kvinnorna beskriver ha av pornografiskt innehåll formades två återkommande teman. Hur kvinnorna uppfattar det pornografiska innehållet och vem de upplevde materialet vara riktat till. Samma procedur upprepades sedan för de andra två frågeställningarna där nya teman formades. Vilka erfarenheter kvinnorna beskriver av pornografisk användning delades upp tre teman, erfarenheter av att hitta pornografi, upplevelser vid användning och pornografisk användning med andra. Utifrån den tredje frågeställningen skapades två teman, hur pornografi har påverkat dem själva och hur pornografi skapat förväntningar på kvinnor men också män.

Därefter jämfördes och sammanfattades deltagarnas uttalanden. När varje tema hade jämförts och sammanfattats blev materialet betydligt mer översiktligt. De uttalanden som inte har använts i analysen och därmed inte är del av resultatet har blivit uteslutna för att de inte behandlar någon av studiens frågeställningar. De kan dock fortfarande används för att förstå kontexten och hur vissa konversationer i sin tur skapar nya samtal i gruppen. Frågeställningar om hur kvinnor beskriver att pornografi har påverkat dem och vilka erfarenheter kvinnorna har av pornografiskt användande har emellanåt varit svårt att särskilja under analysarbetet. Det har då avgränsats genom att kategoriseras på det sättet kvinnorna har beskrivit olika situationer. Om kvinnorna beskriver något som de har känt när de har varit i kontakt med pornografi har de placerats under erfarenheter av pornografiskt användande. Om de istället har beskrivit hur de har tolkat och använt pornografi har de konversationer och uttalanden placerats under hur de påverkats av pornografi.

5.5 Etiska överväganden

En studie bör följa ett par etiska övervägande som att uppfylla *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*. Det innebär att en ska informera deltagarna om studiens syfte, deltagarna ska ha rätt att bestämma över sin egen medverkan, deltagarna ska vara anonyma och att informationen som inhämtas endast skall användas för forskningsändamål. Den här studien har informerat samtliga deltagare om studiens syfte, att förstå kvinnors erfarenheter och upplevelser av pornografi, studien har också behandlat deltagarnas identitet konfidentiellt då de är anonyma. Deltagarna har bestämt att medverka av

sin egen fria vilja och deras berättelser har endast använts för denna studien. Deltagarnas anonymitet utgår från det antagandet att de andra deltagarna inte för vidare deras berättelser. Wibeck (2010:66) beskriver hur gruppintervjuer dock kan riskera ett blottande av deltagarna. Huruvida en deltagare för vidare information om vad andra deltagare berättat under gruppintervjuerna är utom denna studies kontroll. Dock har deltagarna blivit informerade om det innan intervjun, att andra deltagare kan vidarebefordra den information de delar under intervjuerna.

5.6 Diskussion om studiens giltighet

För att en studie skall vara giltig och ha kvalitet är det nödvändigt att en faktiskt studerar det en syftar undersöka och att man bearbetar det material man samlat in på ett korrekt vis. Ekström och Larsson (2013) beskriver att vetenskaplighet betyder att en kan presentera tillräckliga bevis för att något är sant. En studies giltighet bestäms huruvida ett uttalande har med saken att göra. Att en studie blir tillförlitlig handlar om att informationen är äkta, alltså om deltagarna har varit ärliga (2013:14).

Att fokusintervjuerna varit semi-strukturerade har bidragit till att deltagarna i stor utsträckning fått utrymme att utveckla sina resonemang inom olika aspekter av pornografi. Istället för att jag, som samtalsledare, har ställt frågor till deltagarna har de snarare vandrat mellan olika aspekter av pornografi tillsammans. Istället har jag ställt öppna frågor, som vad de tänker på när de hör ordet pornografi och/eller hur de ställer sig till att fler män än kvinnor använder pornografi. Studiens giltighet, som beror på om deltagarnas uttalanden har haft med saken att göra, pornografi, är hög då många av de uttalanden kvinnorna har gjort har bekräftats av varandra. I båda gruppintervjuerna har kvinnorna beskrivit liknande upplevelser och erfarenheter. Men deltagarna har också visat på likheter när gruppintervjuerna har jämförts.

Resultat och analys kommer att presenteras separat i den här studien. Först kommer resultaten från intervjuerna att presenteras för att i nästkommande kapitel analyseras i relation till studiens teoretiska utgångspunkter.

6. RESULTAT

6.1 Upplevelser av pornografiskt innehåll

Den första frågeställningen syftade att förstå vilken typ av pornografiskt innehåll de kvinnliga deltagarna tagit del av och hur de upplevt materialet de har kommit i kontakt med. Kvinnorna beskriver pornografi i negativa termer och är överlag överens när de beskriver pornografiskt innehåll. När de diskuterar pornografiskt innehåll hänvisar kvinnorna till den klassiska eller amerikanska pornografin, vilket innefattar den massproducerade heteronormativa pornografin från USA. Två teman var återkommande i kvinnornas berättelser om deras upplevelser av pornografiskt material; att innehållet var orealistiskt och att det pornografiska innehållet inte varit riktat mot dem. När kvinnorna beskriver pornografi använder de ofta ord som *plastigt*, *förnedrande* och *orealistiskt*. Ordet orealistiskt är återkommande i kvinnornas beskrivningar av pornografi vilket också anges vara anledningen till att de har svårt att acceptera och ta till sig innehållet i det pornografiska materialet. Att pornografi beskrivs vara orealistiskt behöver i sig inte vara negativt men detta kan tydligt urskiljas i kvinnornas berättelser. Pornografi beskrivs som orealistiskt i termer av att skådespelarna blir upphetsade omgående samt beskrivs sexställningarna som märkliga och/eller obehagliga. Pornografi upplevs inte spegla en kvinnlig fantasi på något vis. Snarare motsätter de sig det typiska pornografiska narrativet just för att det är överdrivet och orealistiskt. Kvinnorna vill se pornografi med en mjukare och mer kärleksfull handling och ett möte mellan skådespelarna som de faktiskt kan relatera till och fantisera om.

A: *”Ja för det blir såhär orealistiskt, man blir liksom lite distraherad till det för att det känns orealistiskt just för att det är i vartenda hål som går rakt på och snabbt, superskönt. Inga problem med att det är såhär nån ska hinna bli våt eller att någon ska såhär få feeling eller såhär.”*

T: *”Ja men bara det här med utforskandet av den andras kropp, det händer ju inte. Det är alltid av med kläderna pang på alla är stenkåta på 0,2 sekunder. Det är inte realistiskt överhuvudtaget.”*

Att pornografi beskrivs som orealistiskt är tätt associerat med att pornografi beskrivs ha en kvinnoförtryckande natur och är mansdominerat. Kvinnorna beskriver hur det är problematiskt att ta till sig det pornografiska innehållet. Inte bara för att de upplever att innehållet speglar en orealistisk och missvisande bild av sex utan också för att de upplever att den pornografiska kvinnan far illa.

R: *”Ja men det är också en orealistisk bild av vad sex är (.). Det är ofta såhär extrema grejer de håller på med, som antingen som de som skådespelare blir skadade under liksom inspelningen men att det såklart inte visar sig på filmen”.*

E: *”Jag tänker på en tjej och kille som är väldigt såhär standard amerikansk porr typ. Såhär typ hårt och alltså såhär väldigt mansfokuserat. Man som har sex med kvinna”*

Kvinnorna efterlyser en bredare representation av det pornografiska innehållet. Pornografi uppfattas vara av samma karaktär av kvinnorna. Narrativen påminner om varandra och speglar ofta en kvinna i nöd som behöver hjälp med något som bara en man kan erbjuda. En av kvinnorna beskriver hur hon ser på pornografi på ett mycket talande sätt;

T: *”Jag tänker såhär på klassisk porr för mig är en arm housewife som står och, ah nej tvättmaskinen har gått sönder. Så kommer det in någon såhär sexig hantverkare med bar överkropp och bara, wow såhär ska vi lösa ditt problem bokstavligt talat”*

Kvinnorna berättar att en bredare representation av olika kroppar och narrativ, som inte hade uppfattats som orealistisk utan istället som en fantasi förankrad i verkligheten, hade kunnat förändrat deras tolkning av pornografi. Det problematiska är inte hur den pornografiska kvinnan ser ut, en kritik gentemot den kvinnliga porrskådespelerskan är i princip obefintlig. Snarare efterlyser kvinnorna ett alternativ till den typiska pornografiska kroppen. Det finns en medvetenhet bland kvinnorna om att den pornografiska industrin är så pass stor att all form av pornografiskt material finns tillgängligt för användaren. Att hitta pornografi som representerar deras sexuella liv och fantasier är möjliga att hitta, men deras berättelser vittnar om att den stora massan av pornografi, skådespelare och narrativ, ser identisk ut som gör det svårt och ibland omöjligt för dem att identifiera sig med den pornografiska kvinnan.

A: ”Men det är väl lite också som så att mycket mer eller mindre intryck, representation och identifikation, eller identifikation kanske man inte ska säga, men alltså att man kan identifiera sig med personer och att det är variation på det man ser, även om det är porrbranschen och utbudet är enormt, du kan hitta allt. Så är det så att den stora massan som man möts är ändå liksom väldigt lik. Och då är det liksom, och då är det liksom, men om det skulle vara mer att massan man möts av är väldigt varierad. Det är både, det är liksom, både om man ser på, både vad det är för partner, vad för genres, vad för liksom, om det är så hur alla ser ut. Alla killar har inte världens största kuk till exempel. Man undrar varför killar ha kukkomplex, för det är så här bara, ja så du vet att kanske bilden man får när man tittar på porr till exempel är att det bara är storleken som spelar roll.”

Det andra temat som var återkommande när kvinnorna diskuterade deras möten med pornografiskt innehåll handlade om att de inte kände att det var till för dem, utan snarare om dem. Att pornografi upplevs vara skapad för någon annan och att dem själva är främlingar som emellanåt tar del av det pornografiska materialet märks i deras berättelser. De är både överens om att pornografi är en manlig genre och att det kvinnliga subjektet inte får utrymme att njuta.

R: ”Nä jag tror det handlar om vem porr görs för.”

M: ”Ja, precis.”

R: ”Pojkar är ju målgruppen och det är inte så himla många tjejer som ska veta vad njutning är.”

F: ”Nä det är inte himla mycket fokus på, eller den porren jag har sett, har det inte varit så mycket fokus på kvinnans njutning.”

Att pornografi beskrivs vara skapat utifrån den heteronormativa mannen förklarar också, menar kvinnorna, varför kvinnlig njutning inte är vanligt förekommande inom pornografin. Kvinnorna menar pornografi inte fokuserar på kvinnlig njutning och menar istället att njutning generellt är något förbehållet män att förstå och ge sig själva men också kvinnor. Istället är den pornografiska kvinnan delaktig för att utveckla och inspirera den manliga fantasin. Kvinnorna menar att pornografi reproducerar en ideologi om att njutning är något främst en man kan ge en kvinna. Den kvinnliga njutningen som den pornografiska kvinnan visar kan inte de kvinnliga deltagarna identifiera sig med eftersom de inte uppfattar att den

pornografiska kvinnan faktiskt njuter. Att pornografi uppfattas som orealistisk kan förklaras med att pornografi upplevs som en manlig genre. Kvinnorna är främlingar som tränger sig in på ett område förbehållet män och manliga fantasier. Några kvinnor berättar hur de istället har använt sig av lesbisk pornografi, just för att undvika de överdrivna och ibland uppfattade skadliga sexställningarna. Men samtidigt menar kvinnorna att även lesbisk pornografi är orealistisk, då även den genren är skapad utifrån den heteronormativa mannen. Anledningen till att de använder lesbisk pornografi är inte för att den upplevs mer verklighetstrogen utan istället för att aspekten av våld inte är lika framträdande.

E: *"(...) att jag tittar såhär på lesbisk porr, men det är alltså när det var nytt för porr. När man inte visste. För jag tyckte inte det var så trevligt att se en tjej blir typ sönder knullad, ha men då kändes det bättre att se två tjejer typ men det är också för män att se. De är, så har ju två tjejer inte sex som dom gör här. Det blir, det är så upprörande hur den manliga blicken. The man gaze"*

Att kvinnorna använder lesbisk pornografi, trots att de inte nödvändigtvis identifierar sig som lesbiska, handlar snarare om att det manliga perspektivet inte är lika distinkt som i den heteronormativa pornografin. Trots att de är medvetna om att den lesbiska pornografin fortfarande är betingad av den manliga blicken kan de ändå ha överseende med den orealistiska aspekten i lesbisk pornografi. När en av grupperna diskuterade den, enligt dem, positiva utvecklingen av en sexbutik i Göteborg beskrev de hur sexbutiken nu uppfattades vara till även för dem som kvinnor. De upplevde att de var målgruppen för sexbutiken och efterlyste även den utvecklingen inom pornografi. Då, på tal om kvinnor, sexbutiker och pornografi uttalade en kvinna:

R: *"Lesbisk porr är ofta till för männens njutning som jag har fattat det"*

T: *"Det är ändå synd för dom gångerna jag har kollat på porr de senaste åren har jag valt att kolla på lesbisk porr. Inte för att jag är lagd åt det hållet sexuellt utan för att delvis är det en mjukare form av porr oftast men också att man slipper den här flåsande jävla (samtliga skrattar). Männen är ju det absolut mest orealistiska som finns i porr. Man kanske tycker att kvinnor ligger och åmar sig på lite men männen det går ju inte ens att titta på."*

Att pornografi uppfattas som orealistisk och skapad för mannen är starkt beroende av varandra. De två återkommande teman om kvinnors upplevelser av pornografiskt innehåll är tätt knutna till varandra trots att det egentligen handlar om två olika saker. Att innehållet är orealistiskt och att innehållet inte är skapat för dem som kvinnor. Men utan den närvarande mannens fantasi hade pornografi sannolikt inte heller uppfattats som orealistisk och/eller kvinnoförnedrande.

6.2 Erfarenheter av pornografisk användning

I likhet med kvinnornas beskrivningar av det pornografiska innehållet, beskrivs även deras erfarenheter av pornografisk användning i negativa termer. Tre teman kunde urskiljas ur kvinnornas diskussioner kring pornografisk användning. Dessa teman behandlar svårigheten att hitta pornografi, en känsla av skam vid användning av pornografi samt ett problematiskt förhållande till pornografisk användning tillsammans med andra.

Det första temat berör en problematik som återkommer när kvinnorna beskriver sitt pornografiska användande. Nämligen upplevelsen av att de inte hittar pornografi som tilltalar dem. Kvinnorna liknar det pornografiska utbudet med en djungel när de beskriver svårigheterna med att hitta pornografi som passar dem. Kvinnorna letar efter pornografi av samma anledningar som män ofta anger i fråga om användning av pornografi, nämligen för upphetsning och njutning. Kvinnornas berättelser vittnar om att det just är att bli upphetsad och till slut möjligheten att njuta som är det problematiska.

M: "Jag tänker att kvinnor använder porr på samma sätt som män men att det är mycket mer svåråtkomligare det man vill ha. Ens egna preferens den finns ju liksom inte".

Kvinnan tar än en gång upp hur pornografi är skapat för mannen vilket försvårar existensen av en kvinnlig preferens. Några av kvinnorna visar på en kännedom gällande ett stort pornografiskt utbud och menar att pornografien som de, som kvinnor, efterfrågar inte tillhör den tillgängliga massan av pornografi.

M: *”Nä det är en jättestor marknad för männen när det kommer till porr, ja menar det finns ju nice porr för tjejer men den, det är ju liksom då får man lägga ner lite research om man ska hitta den, det finns ganska lättillgängligt den här vanliga klassiska porren liksom”.*

Pornografi upplevs inte vara tillgänglig för kvinnorna i samma utsträckning som det upplevs vara tillgängligt för män. Trots att kvinnorna inte uppskattar alla aspekter av den pornografi som de kommer i kontakt med beskriver flera kvinnor hur de ändå använder pornografi emellanåt. När kvinnorna söker efter pornografi upplever de frustration och ilska som en konsekvens av det enformiga och mansformade utbudet. Kvinnorna beskriver situationer då materialet de kommit i kontakt med har upprört och provocerat dem, vilket i vissa fall har bidragit till att de avbrutit sitt sökande efter pornografi. I dessa situationer verkar kvinnorna återigen uppleva att pornografi inte är något för dem.

I: *”(...)jag satt också och tänkte på vilken typ av porr man egentligen har kommit i kontakt med, för ordet har ganska mycket negativa associationer. Just för att man ju sett en så snedvriden porr eller frågan är om det typ finns något annat.”*

En av kvinnorna beskriver ett tillfälle då hon tittat på pornografi i sällskap av fyra män, varav en var hennes pojkvän. Återigen beskriver kvinnan en känsla av att pornografin inte är riktad mot henne utan snarare handlar om henne.

A: *”Ja och hela grejen är att det känns som om dom tittar, som att det handlar om en själv eller att det blir såhär vinklat som att nån kommer ta kopplingen av det här till mig. Jag ser inte ut så, dom skulle aldrig vilja göra så med mig, förutom min kille då eller liksom inte såhär inte så. Men det blir, det blir såhär intimt på det viset. Just som du säger att det blir typ att det handlar inte om, det är inte för mig det är utan det är mig det handlar om typ.”*

Kvinnan identifierar sig med den kvinnliga pornografiska skådespelerskan i så pass hög utsträckning att hon upplever att männen omkring henne ser henne som ett objekt. Likt hur den pornografiska kvinnan övergår från ett subjekt till ett objekt uppfattar även den kvinnliga användaren hur hon blir objektifierad när hon med sitt sällskap iakttar den pornografiska kvinnan. Kvinnan beskriver hur hon är medveten om att hennes sällskap, undantaget hennes

pojkvän, inte har några ambitioner att ha sex med henne på liknande sätt som i det pornografiska materialet. Kvinnans övergång till objekt beror till stor del, och framkallas av att hon identifierar sig med den pornografiska kvinnan just för att de delar lika kön.

Det andra temat som urskilts ur kvinnornas diskussioner berör upplevelsen av skam i förhållande till användningen av pornografi. Kvinnorna beskriver känslan av att inte förväntas titta på pornografi och hur användning av pornografi är något tabubelagt och skamligt. Flera kvinnor beskriver hur de har känt sig dåliga när de använt pornografi. En kvinna beskriver en kluvenhet och ett vemod inför sitt eget förhållande till det pornografiska innehållet.

I: *”Det känns som att det finns så många lager av frågor. Eller jag kan ju bara relatera till mig själv, eller ibland vissa gånger eller ibland känner jag att är det ens okej att bli upphetsad av det här om det är så att man stöter på en viss typ av porr så kan man bli upphetsad av något som jag egentligen inte vill bli upphetsad av exempelvis”.*

I: *”Ja för mig eller det känns så himla vemodigt att ge sig in i porren idag kan jag känna, eller framförallt idag som vuxen kvinna att känna såhär, jag vill titta på porr för jag vill bli upphetsad, liksom där har vi syftet varför jag vill kolla på porr. Men sen blir det en jävla motsättning för jag går inte med på idealet som finns i porr, jag vill inte definiera mig själv med det. Men man gör ju uppenbarligen det per automatik och så blir det alla de här motsättningarna så att relationen till porr, eller för min del är såhär tvetydig” (...)* *”Ja men väldigt kluven, jag vill liksom få njutning på nåt sätt, jag vill bli upphetsad men jag blir fan även provocerad liksom. Man blir provocerad och till slut upphetsad, fysiskt upphetsad ja och provocerad av hela grejen så det blir ju lite dumt”.*

Trots syftet att använda pornografi för att bli upphetsad och för att känna njutning har kvinnorna känt att de gjort något dåligt just för att dem själva är kvinnor och inte borde kunna njuta av att se kvinnor, som de själva beskriver, komma till skada och utnyttjas. Flera andra kvinnor instämmer vid påståenden om att skam och känslan av att bli provocerad, i stor utsträckning präglar deras användning av pornografi.

T: *”Ja för mig är det nog snarare att jag kan såhär uppskatta att kolla på porr ibland, eller uppskatta, jag kollar på porr ibland. Men det är alltid med en viss känsla av, jag*

vet inte. Det är svårt att njuta av någonting som man vet, när man inte är säker på, att det man kollar på gör det. Att medvetenheten om hur porrindustrin ser ut till exempel.”

Kvinnorna beskriver att användningen av pornografi lämnar dem med en känsla av att de gjort något oansvarigt och dåligt. Då pornografi upplevs vara skapat för den manliga användaren och hans njutning upplever kvinnorna en känsla av skam när de själva använder och söker efter pornografi. Detta till följd av en känsla av att pornografin inte är skapad för dem. Det finns en konflikt mellan kvinnans användning av pornografi och hennes egna värderingar. Användningen av pornografi riskerar att likställas med en acceptans av pornografi, vilket kvinnorna inte är beredda att göra.

F: ”Jag borde inte tycka att det här är okej fast jag tycker att det är tändande. Så får man den här skammen för att man ska vara oskuldsfull och inte titta på det men också den här politiska skammen”.

E: ”Jag kan verkligen känna mig äcklad av mig själv, alltså definitivt”.

Den politiska skammen handlar om att en som kvinna bör veta bättre och därmed göra bättre. Kvinnorna i en av grupperna resonerar kring upplevelsen av att kvinnor förväntas ha både fritidssysslor och samvete präglad av att vara politiskt korrekt. Upplevelsen av att kvinnan varken lever upp till sin egen självbild eller samhällets krav på dem som kvinnor men också feminist, gör att kvinnan riskerar att utveckla ett självförakt.

R: ”Jag tror att man tar på sig extremt mycket som kvinna”

M: ”ja”

R: ”Ja men att man tar på sig det politiska ansvaret på nåt sätt. Generellt så är det väl så att män har fritidsintressen som de har bara för att dom tycker det är kul. Medan kvinnor har mer politiska intressen för att de tycker att det är viktigt. Och där finns det ju, det behöver ju inte vara något så, men jag tänker att det känns som att engagemanget kan skifta väldigt mycket. Men porr är det vara likadant, min politiska ståndpunkt och det jag identifierar mig med går emot det här totalt. Hur förhåller jag mig till det?”

F: ” Och det hänger kvar hela tiden liksom. Man kan ju bara vara såhär, nu gör jag mitt fritidsintresse”

Det tredje återkommande temat beskriver situationer när kvinnorna har kommit i kontakt med pornografi i sällskap med andra och hur kvinnor delar pornografi och pornografiska upplevelser med varandra. Redan från första gången som kvinnorna introducerats till pornografi upplevdes pornografi som något förbjudet och tabubelagt. Flera kvinnor beskriver hur de blivit introducerade till pornografi genom andra män i skolan eller genom syskon. Två av kvinnorna hade liknande upplevelser av att för första gången möta pornografi, helt oberoende av varandra då de, i sällskap av tjejer och killar i grundskolan, hade hittat en gömd porrtidning i skogen;

I: *”Ja i en påse gömd under en stubbe liksom, det är såhär helvete vad hemligt det här är liksom. Och så hittar man den och så blir man jättegenerad, det här får man absolut inte kolla på och killarna som var med blev superexalterade och så blir det superpinsamt för alla inblandade men det, laddningen var så himla olika då. För killarna var det kul och för tjejerna blir det pinsamt. Men fokus på att det är så himla hemligt liksom.”*

Den här kvinnan upplevde att pornografi var något hemligt som hon egentligen inte skulle borde ta del av. Hon beskriver en tydlig skillnad i reaktionerna mellan tjejer och killar när de tog del av det pornografiska materialet. För tjejerna var det pinsamt och för killarna var det spännande. En annan kvinna, som hade ett liknande möte med pornografi första gången beskriver hur hon upplevde pornografin som skamlig;

N: *”...Men då tänker jag också på det du sa att man hittar porrtidning i skogen och det va så skamligt för det handlade nånstans också såhär om ens kropp. (...) i tidningarna jag sprang på i alla fall så var det så tydligt att det inte var för mig utan att det kanske va om mig eller mitt kön för någon annan, för det blev så liksom, då kände jag att det liksom var äckligt för jag kommer ihåg dom här bilderna...”*

Kvinnan beskriver hur hon redan då vid sitt första möte med pornografi upplevde att pornografi var något som handlade om henne och hennes kön men skapat för någon annan och att det kändes som något äckligt.

Kvinnorna beskriver att det inte tillhör det vanliga att diskutera pornografi. Dock med undantag för diskussioner kring hur pornografin reproducerar snedvridna könsroller. En kvinna berättar hur hon inte upplevde att hon hade rätt att delta i samtal om pornografi på samma sätt som hennes sällskap som bestod av män.

M: "Just det att jag inte slängde mig in i. Men inte för att jag satt där och skämdes ihjäl utan bara det att det är så inpräntat att det här inte är min diskussion typ så. Jag tror att det är någon inpräntad skam med det som jag inte, som jag nu kan komma fram till att det är såhär att, nä men nä dom ska inte veta det. Nåt sånt liksom" (...). Men det är nog just det här med att det är tabu med porr. Sex herregud det kan jag sitta och prata om i timmar och gå in på detaljer (...). Men det kommer aldrig riktigt på tal om typ porr på det sättet, men det är nog för att det är lite tabu och skam över det liksom".

Kvinnan upplever att hon inte har någon rättighet att delta i konversationen på samma sätt som männen omkring henne just för att pornografi inte tillhör henne. Problemet för kvinnan är inte att hon är pryd eller inte känner sig bekväm att tala om sex. Det är just att pornografi är en manlig genre som gör kvinnan till en betraktare av, snarare än en deltagare, i konversationen. Enligt kvinnorna säger ens val av pornografi något om en som individ utifrån vilken typ av pornografi en kollar på. Dock behöver det inte vara en specifik genre som exempelvis bdsm eller gay, även vanlig pornografi berättar något om en som person. Om det är för att det berättar om vad man blir attraherad av för utseende eller/och händelser framgår inte. Men tydligt är det att pornografi är något personligt som kan vara väldigt karaktärsbeskrivande.

T: "För det är ändå såhär, det är högst privat. Och tänker man då som på en tonåring så är det såhär gud förbjude om nån skulle komma på vad man hade kollat på för porr. Oavsett vad det är, även om det är helt vanlig porr så är det fortfarande såhär, ja men tänk om någon vet att jag just kollar på just den här filmen."

En kvinna beskriver hur hon varit med om en situation där några män retades med en manlig vän genom att spela upp pornografi som han hade sparat på sin dator inför andra på en fest. Hon själv förstod inte då varför det skulle vara pinsamt. Hennes upplevelse involverar en stor del av de resterande deltagarna som utvecklas till en diskussion kring pornografins betydelse för en som individ.

N: (...) en utav dom sätter sig framför hans dator och klickar, för att retas liksom, klickar fram till hans porr och hittar den. Och den här snubben vars porr det är blir skitförbannad, alltså stött så. Och jag frågar mitt ex, ja men vad är det, vadå det är väl inte så jättefarligt? Och då sa han, nä men det säger ganska mycket, det är ganska personligt, det säger ganska mycket om en som person vad det är för preferens man har när det kommer till porr liksom.

I: okej

N: (...) mitt ex förstod precis varför han blev så jävla stött sådär

I: mm

N: Liksom som om man tar någons sms och börjar läsa liksom

I: exakt

N: och det tänkte jag var intressant, det kanske bara va så just då eller så jag vet inte. Då tänker jag att det är så det är, att som vuxen är det personligt liksom och privat. (...)

H: tror ni tjejer delar porrupplevelser med varandra, eller att det är privat?

E: jag tänkte precis säga, jag skulle nog också känna så om det vore så att jag hade, eller hade han sparad porr?

N: ja, han hade porr på datorn liksom

E: för det, jag tror också, jag skulle typ speciellt i ett sån kontext typ, med massa folk och nån, och jag hade sparat sån porr som jag tycker om. Då skulle jag nog också bli ganska stött om någon bara. För det känns ganska privat.

N: nä jag vet inte vad det var

E: nä men det spelar nog inte så stor roll vad. Asså det är inte så att jag, jag vet inte. Jag tror att jag skulle tycka att det va. Jag tycker det. Men till den frågan så tror jag absolut inte dela porrupplevelser. Eller visst var det frågan.

H: precis

E: eller det har jag aldrig, man kan prata om porr kanske men kanske inte vad för porr.

N: nä, jag har enklare att dela med mig om sexupplevelser.

I: mm

Pornografi är något privat och personligt för kvinnor men uppfattas även så vara för män. Vilken genre det är spelar inte lika stor roll då pornografi berättar något om en som individ, även om det är helt ”vanlig” pornografi. Pornografi är en samling av ens mest privata fantasier som en i regel inte delar med sin omgivning.

M: *”Ja men faktiskt, för är det något som är väldigt personligt och privat är det väl porr. Om man skulle kolla på det liksom. (...)”*

6.3 Påverkan av pornografi

Det pornografiska innehållet och den pornografiska användningen har påverkat kvinnor på flera sätt. Främst handlade kvinnornas berättelser om hur de använt pornografi för att lära sig ett sexuellt beteende, framförallt när de varit yngre. Ett annat återkommande tema har varit berättelser hur pornografi har skapat förväntningar knutet till det kvinnliga könet.

Det första temat handlar om att pornografi har påverkat kvinnornas sexuella beteenden. Flera av kvinnorna har kommit i kontakt med pornografi genom killar som de haft i sin närhet i form av klasskompisar och syskon. När de sedan har sökt sig till pornografi själva beskriver kvinnorna hur de gjort det för att ta reda på hur man har sex. Kvinnorna beskriver främst hur pornografi har påverkat deras sexuella uttryck i tonåren samt hur pornografi varit en mall för sexuella beteenden och uttryck i tonåren. Några kvinnor ifrågasätter under intervjun hur de uttrycken och beteenden eventuellt fortfarande präglar dem, trots att de är överens om att de inte går med på det pornografiska narrativet och idealet. Samtliga kvinnor relaterar till hur de använt sexuella uttryck som att *fejkstöna* och/eller låtsas fått orgasm vid samlag, något som de senare har upptäckt att de faktiskt varit kapabla att få på riktigt. Pornografi har främst påverkat kvinnorna i deras tonår när de börjat dela sexuella upplevelser med män. Det finns en medvetenhet bland kvinnorna om att pornografi och de sexuella uttrycken de har härmat inte är verklighetstroga. Ändå har kvinnorna använt pornografi som en mall för hur man har sex. Det finns ett motstånd mot pornografi och hur genren speglar sex men också en acceptans då de kopierat uttryck och beteenden.

N: *”Lärt sig stöna på ett visst sätt och hela den grejen vi pratade om innan att såhär att komma tog man gärna inte för givet men kunde ju gärna fejka en orgasm för det hör ju till nånstans eller.”*

E: *”Ja att man typ ska vara skyldig typ, det var så jag tänkte att det så skulle det va.”*

N: *”Bara för att jag är dålig ska inte han känna.”*

Kvinnorna beskriver hur de då inte ifrågasatt de sexuella uttrycken de kopierat från pornografin och anpassat till sin egen sexualitet. Då, när de var yngre, upplevdes pornografi vara mer verklighetstroget och en riktig spegling av sex än idag.

E: *"Och jag ifrågasatte det inte ens för mig själv, man bara sån är jag, det är såhär det funkar. Nu orkar jag inte mer, nu kom jag."*

M: *"Jag kanske ska låta på det här sättet, jag kanske ska bete mig på det här sättet. Det ger ju en väldigt skev uppfattning om vad det är. Tack gode gud vet jag att det inte är så nu liksom"*

Flera kvinnor är tydliga med att berätta att pornografi var något som påverkade deras sexuella uttryck när de var yngre vilket berättar något om hur de idag frigjort sig från de sexuella beteenden de använt tidigare. Trots att kvinnorna är medvetna om hur pornografi har påverkat och fortfarande påverkar dem beskriver de att det varit svårt att bryta med de sexuella beteenden de en gång har lärt sig.

T: *"Ja och sen när man startar sin sexuella resa eller vad man ska säga, i sena eller tidiga tonåren då ligger man ju också med dom här killarna som extremt konsumerar porr. Det är också, det är lättare att bara vika sig och sen ligger det kvar och grov i bakhuvudet. (...) Man kan vara hur medveten som helst om hur det ska vara eller inte vara, eller att porr inte är en bild av det verkliga sexet men likt förbannat ligger man där i sängen är det nog lätt att inte tänka så."*

En kvinna berättar, när kvinnorna diskuterar hur de har influerats att härma beteenden från pornografi, att hon blivit berövad sin möjlighet att utforska sin sexualitet på grund av hur pornografi visat hur en kvinna bör uttrycka sig.

E: *För det är ju jättetydligt, eller jag har pratat med några kompisar om det, hur man har påverkats av det man har sett av porr från att det man typ va yngre när man började ha sex. Att man liksom direkt går in i att göra fejkorgasm till exempel, det var liksom inte konstigt. Det va, det kom såhär helt naturligt, man bara ja nu kom jag.*

I: *Jepp*

E: *Och jag ifrågasatte det inte ens för mig själv. Man bara sån är jag, det är såhär det funkar. Nu orkar jag inte mer nu kom jag.*

N: *Eller att man bara skulle komma överhuvudtaget*

E: *Ja! För det är ju en självklar sak*

N: *Nä men då var det såhär, fejk it til you dont make it och så va det bra liksom. Och det var ju inga frågor på det för man hade ju sett det på film.*

E: Ja precis, att man inte nånsin såhär, det va lite konstigt, vart finns det. Det är jättesorgligt egentligen, det känns ju som att man har typ blivit berövad.

Att influerats av de pornografiska beteendena har gjorts på bekostnad av att experimentera och utforska sin egen sexualitet. Kvinnan, som idag beskriver hur hon frigjort sig från de tidigare porrpåverkade beteenden, känner en sorg över att under sina tonår inte fått möjlighet att utforska sin sexualitet utan pornografiska intryck. Att tagit influens av pornografi för sina egna sexuella beteenden beskrivs som både en lättnad, över att det tillhör det förflutna, men också som en besvikelse över hur hon format sin sexualitet med pornografi som utgångspunkt.

Ett annat tema som återkommer i kvinnornas beskrivningar om hur pornografi har påverkat dem är hur pornografi har skapat förväntningar knutna till deras kön. Kvinnorna beskriver en svår balans mellan att vara promiskuös och oskuldsfull som kvinna idag. Under de rätta omständigheterna kan och bör en kvinna vara sexuellt frigjord, exempelvis bakom stängda dörrar med en man. I den kontexten är det något positivt om kvinnan beter sig som en *porrstjärna*. I samtliga andra sammanhang ska kvinnan istället vara oskuldsfull och istället anamma motsatsen av den pornografiska kvinnan. Istället ska en kvinnans sexualitet vara begränsad till en enskild man.

A: "Det är väl lite det är väl lite som att en tjej, en blandning av att du ska vara som dom i en porrfilm men du ska inte vara det här med kvinnor och deras sexuella drift eller behov är ju nånting som inte finns. Eller som oftast förminskas. Snacka om att man ska onanera eller att man ska kolla på porr, att det är lite såhär, okej varför håller du på med det? Och att det är lite smutsigt typ. "

E: "Det ska ju vara för mannen och inte för kvinnan"

A: "Ja, var det så att du gjorde det med din pojkvän? Ja då är det nice. Men själv."

Flera kvinnor beskriver hur kvinnlig sexualitet ofta förminskas på bekostnad av manlig sexualitet som de beskriver som något accepterat och förväntat. De själva upplever att det förutsatts att en man har en större sexuell drift och att det som man är accepterat att utforska sin sexualitet. För dem själva har sexlust och sexualitet snarare varit något som inte passar in i den kvinnliga bilden som presenterats för dem. Att inte leva upp till den kvinnliga bilden är något som kvinnorna fortfarande beskriver att de ligger i konflikt med.

R: *"Nä men jag tänker också att det är såhär att killar generellt uppmuntras mer att utforska sin sexualitet och sin sexlust medans tjejer mer generellt uppmuntras att förtrycka sig och dölja sin sexualitet. Den pryda bilden av ja*

M: *"Ja men vi lever ju kvar i det där tyvärr, att kvinnor ska vara på ett visst sätt liksom."*

En kvinna beskriver hur förtrycket i pornografi kan påverka ens uppfattning om sitt eget värde. Hur pornografin kan reproducera en patriarkal ideologi som tar sig uttryck i hur mycket en själv anser att en är värd.

T: *"Kollar man på porr under en viss tid får man ju själv en bild av hur man ska behandlas. Ja men att det är okej för en man att göra så mot en till exempel. Att det ska vara så."*

Än en gång visar kvinnorna en medvetenhet om pornografins effekter och påverkan. Att det innehållet en väljer och tar del av till slut påverkar vad man tycker om andra men också om sig själv. Pornografin påverkar inte bara genom att vara en mall för hur en ska bete sig i sexuella sammanhang, pornografin berättar också vad som är accepterat utåt. Pornografi berättar inte bara för kvinnan vad som förväntas av henne utifrån att hon är kvinna utan även att förtryck kan vara accepterat och tillåtet.

7. ANALYS

Den här studien vill förstå hur kvinnor upplever och använder pornografi utifrån de faktiska användarna. Hur kan kvinnornas erfarenheter och upplevelser förklara varför kvinnor använder pornografi i betydligt lägre utsträckning än män? Utifrån studiens syfte har tre olika frågeställningar formulerats, hur kvinnor upplever pornografiskt material, erfarenheter av pornografiskt användande och påverkan av pornografi. Resultatet kommer analyseras i relation till den teori som studien utgår från som förklarar identifikation, medieanvändning, sexualitet, respektabilitet och skam.

7.1 Upplevelser av pornografiskt innehåll: Identifikation

Hur mottagaren tar till sig innehåll påverkas av hur hen identifierar och kan relatera till narrativ och karaktärer. Hur användaren identifierar och tolkar innehåll beror på hens kultur, sammanhang och tillvaro till stor del. Varje genre tilldelas en specifik ideologi och ger vissa bestämmelser av hur en genre bör uppfattas och hur en kan argumentera för sin position gentemot en genre. Pornografi reproducerar en ideologi som ofta bestämmer vad en kvinna, men också män, ska ha för värderingar kring innehållet. Då pornografi är en manlig genre och skildrar kvinnor i underlägsna positioner är det enklare som kvinna att uttrycka sitt misstycke mot pornografi än sitt gillande. Det krävs en tydlig motivering om en ska beskriva pornografi i positiva ordalag. Däremot är det inte nödvändigt att beskriva varför en ogillar pornografi eftersom detta kan motiveras med just begrepp som kvinnoförnedrande, massproducerat och kommersiellt. Det finns redan tydliga bestämmelser i orden som definierar varför en inte bör tycka om pornografi och kräver ofta inte ytterligare motiveringar.

Radways (1984) studie om kvinnliga läsare av Harlequin-romaner visade hur kvinnor identifierade sig med den kvinnliga karaktären utifrån helt andra premisser än vad tidigare studier hävdade. Den kvinnliga karaktären framställdes som oskuldsfull, försiktig, icke-självständig och svag. Trots det blev genren otroligt populär, men inte för att de brittiska kvinnorna drömde om en verklighet där de va underlägsna utan snarare för att de kunde relatera narrativet till sina egna liv. Kvinnorna i Smithon kunde identifiera och stärkas av den kvinnliga svaga karaktären just för att de kunde relatera till sin egen tillvaro. När kvinnorna läste böckerna kunde de också fly sin vardag och identifiera sig med karaktären. Istället för att den kvinnliga karaktären uppfattades som svag upplevdes hon som stark och fri av kvinnorna, just för att hon levde ut flera av de kvinnliga läsarnas fantasier. Förtrycket och våldet som ofta

var förekommande i romanerna kunde bortses eftersom den kvinnliga karaktären hade egenskaper som de såg i sig själva och respekterade. En viss mängd våld kunde bortses då den ersattes av mannens kärlek och förvandling från bad-boy till drömprins.

Att kvinnorna i min studie har svårt att använda och acceptera pornografi kan förklaras av avsaknaden av kärlek och eggande kvinnliga fantasier i det pornografiska innehållet. Det finns en problematik i att ta till sig det pornografiska narrativet just för att innehållet beskrivs som förnedrande men också orealistiskt. Inte bara innehållet beskrivs som kvinnoförtryckande, kvinnorna identifierar inte heller pornografi som en kvinnlig syssla. Därmed blir det svårt för kvinnorna att uppleva en ny dimension av deras egen tillvaro eftersom njutningen i pornografi inte definieras av kvinnligt användande. Trots att kvinnorna identifierar sig med den pornografiska skådespelerskan gör de det utifrån andra premisser än vad kvinnorna i Smithon gjorde med kvinnorna i Harlequin-romanerna. I romanerna erhöll den kvinnliga karaktären den högsta vinsten genom att få den yttersta lojaliteten och kärleken av mannen. Först då kunde läsarna bortse från förtrycket och våldet som förekom i berättelserna. Den slutgiltiga belöningen är dock frånvarande i pornografin utifrån de kvinnliga perspektiven den här studien har tagit del av. Istället identifierar sig kvinnorna igenom empati och betraktar den pornografiska kvinnan som ett offer. Pornografin skapar inte en ny dimension för den kvinnliga användarens fantasi just för att närvaron av förtryck och våld aldrig kompenseras med varken kärlek, frihet eller självständighet, den aspekten gör det svårt för den kvinnliga användaren att omfamna det pornografiska narrativet. Istället för att kvinnan upplevs som stark eller fri uppfattas istället kvinnan vara ett offer för en mans våld.

Kvinnornas svårighet att acceptera pornografi kan även förstås genom Ien Angs (1985) studie *Watching Dallas* om hur mottagare relaterar till narrativ. Kvinnorna som uppskattade Dallas saknade själva en tillvaro fylld av glamour och pengar men kunde istället relatera till de relationer som karaktärerna hade sinsemellan. Trots att Dallas inte påminde om publikens verklighet uppfattades handlingen och dess karaktärer som något bra och realistiskt. Att publiken upplevde narrativet som realistiskt gör det möjligt för publiken att frångå det specifika och istället fokusera på det generella. Om publiken är medveten om alla specifika detaljer blir det svårare för publiken att relatera handlingen till deras egna liv och narrativet upplevs som orimligt. Den orealistiska verkligheten som skildrades i Dallas kunde kvinnorna applicera i sina egna liv och gav i viss mån en lösning på de problem de upplevde i sin egen vardag. Därmed upplevdes inte handlingen i Dallas som orealistisk för de användaren.

Gång på gång berättar kvinnorna att pornografi är en orealistisk spegling av verkligheten, vilket i sin tur skapar brister i det typiska pornografiska narrativet. Identifikationen med porrstjärnan beror i stort sett bara på att kvinnor delar samma kön och inte på varken relationer eller de känslor karaktären visar. Istället fokuserar kvinnorna på detaljer som att alla blir upphetsade på orimligt kort tid och kvinnorna i pornografi har sex i ställningar som deltagarna själva inte kan relatera som sköna eller njutningsfulla. Däri ligger också svårigheten för kvinnorna att ta till sig det generella i pornografi eftersom de fastnar vid detaljerna som gör pornografi till något överkligt och omöjliggör en ny dimension. Pornografien relaterar främst till de dåliga aspekterna av kvinnlig sexualitet och misslyckas med att skapa en ny dimension fylld av fantasi och spänning.

Pornografi är inte en kvinnlig genre eller syssla för det innehåller inte någon kvinnlig fantasi eller flykt som kvinnorna kan relatera till och dagdrömma om. Trots det berättar flera kvinnor om hur de har använt pornografi ändå. Men konsekvensen blir att de ofta upplever självförakt, skam och/eller ilska just för att de använder pornografi och därmed upplever att de accepterar det pornografiska innehållet. Kvinnorna försöker upprepande gånger att faktiskt skapa en ny dimension för att få utlopp för sin sexualitet och känna njutning genom att identifiera sig med de pornografiska narrativen de kommer i kontakt med. Men den misslyckade identifikationen, som är betingad av skuld och empati, gör det svårt för kvinnor att regelbundet söka och använda pornografi.

7.2 Erfarenheter av pornografisk användande: Skam

Kvinnorna beskriver olika känslor när de beskriver sina erfarenheter när de använt pornografi. Återkommande är dock skam, ilska och frustration. Även om de har uppskattat pornografi har de samtidigt funnit negativt laddade känslor när de använt den.

Skam och identifikation är tätt sammanknutet till varandra eftersom kvinnan konstruerar sitt eget värde i relation till andra kvinnor. Skeggs (1997) beskriver hur kvinnor värderar sin sociala position till andra kvinnor men också en medvetenhet om sin egna position. Även Ang (1985) beskriver tydligt masskulturens ideologi som gör att individer har en benägenhet att inta en position framför en annan. Det finns en tydlig konsensus bland kvinnorna att pornografi är något dåligt när de beskriver pornografiskt innehåll och/eller användning. Flera kvinnor beskriver hur de känt skam, ilska eller frustration när de har varit i kontakt med pornografi, antingen när de använt eller har sökt efter pornografi. Kvinnornas medvetenhet

om sin egen sociala position gör det svårt för dem själva och andra kvinnor att acceptera andra kvinnors pornografiska bruk men framförallt sitt eget pornografiska användande. Pornografi är något smutsigt, som kvinnorna själva beskriver det, det gör även att de uppfattar sig själva som smutsiga men också av andra om de skulle använda pornografi.

Kvinnorna är överens om att de använder pornografi i samma syfte som män efter att de har passerat tonåren. Pornografi används som ett verktyg för att känna njutning och upphetsning, men det är just känslan av njutning som omvandlas till skam. Skeggs berättar hur skam är den mest reflexiva reaktionen när kvinnan utmanar de regler hon själv satt upp för sin respektabilitet. Skammen kvinnorna beskriver att de känner över sitt pornografiska användande kan förklaras av att kvinnorna identifierar sig i relation till sin egen position och norm som exempelvis feminist. Den positionen kan också göra att kvinnan begränsar sig själv utifrån en egen konstruerad social position. Den pornografiska skådespelerskan utstrålar hög femininet men framförallt låg respektabilitet. Det kan förklara svårigheterna för den kvinnliga användaren eftersom denne förväntar sig mer av sig själv, men också en uppfattning om vilka förväntningar ens omgivning har. Hade den pornografiska kvinnan uppfattats erhålla hög respektabilitet hade kvinnan inte behövt sätta upp ett motstånd. De normer och bestämmelser som kvinnan sätter upp kopplas direkt till hennes eget värde och att omfamna pornografi utmanar i sin tur kvinnans norm men också hennes identitet som destabiliseras. När kvinnan utmanar detta, här i form av att använda pornografi, upplever hon skam och/eller frustration för att hon inte är lojal mot sin egna självbild och sociala position.

Kvinnornas upprepande försök att söka efter och använda pornografi visar att det finns en vilja från kvinnorna att faktiskt använda pornografi, att vara sexuell är inte aspekten som gör att kvinnorna känner frustration eller skam. Det är bristen på pornografiskt innehåll som talar till deras sexuella uttryck och verklighet utan att påverka självkänslan negativt som saknas. Skeggs (1997) beskriver hur utseende översätts till värde som används när en skall avgöra sin egen och andras positioner. Den pornografiska kvinnans utseende kodas inte som hög respektabilitet eftersom hennes kropp och utstrålning uppfattas som underlägsen och svag. Den pornografiska skådespelerskan är helt blottad och försvarslös, hennes framtoning beskrivs som oäkta vilket sänker hennes värde. Den pornografiska kvinnan beskrivs snarare som ett redskap som används av mannen än en stark kvinna. Hon uppfattas därmed heller inte som aktiv utan snarare som en lydande kropp. Därmed relateras också hennes underlägsenhet till den kvinnliga användaren och äventyrar hennes respektabilitet, värde och självkänsla. I

kontexten porrskådespelerskan befinner sig i varken strävar eller lyckas hon vara sexuellt tillåtande. Hennes handlingar är medvetet på ytterkanten inom det förbjudna området som påverkar kvinnans pornografiska användning. Hennes handlingar är lågt värdesatta och påverkar den kvinnliga användarens identitet och respektabilitet som kan göra det komplicerat och problematiskt för kvinnan att inspireras, njuta och återkommande använda pornografi.

7.3 Påverkan av pornografi: Kvinnlig sexualitet

Återkommande i den här uppsatsen är hur kvinnor jämför sig med andra kvinnor. Den främsta anledningen till att de gör det verkar vara att de identifierar sig starkt med sitt kön. Även de kvinnliga deltagarna som har deltagit i studien berättar om hur de kopierat och härmat sexuella beteenden som kommer till uttryck i pornografien. Trots att kvinnorna inte accepterar beteendet som de kommer i kontakt med upprepar de ändå den pornografiska kvinnans uttryck och positioner i sina egna sexuella upplevelser. Dock är en majoritet av kvinnorna tydliga med att berätta att det var en aktivitet de ägnade sig åt när de var i sina tonår snarare än idag. Endast två kvinnor delar funderingar om hur präglade de är av de sexuella uttrycken de tagit inspiration från pornografien idag. Att kvinnorna är tydliga med att det var något de gjorde när de var yngre berättar att det är viktigt för dem att ta avstånd från det pornografiska narrativet. Den pornografiska kvinnan som bär upp idealkroppen signalerar också en lydande kropp som är underlägsen vilket i sin tur berättar något om en själv. Även här blir begreppet skam aktuellt, en skam över att härma ett sexuellt beteende som kodas som förtryckt. Att som kvinna berätta att en är influerad av hur en porrskådespelerska för sig sexuellt kan vara riskfyllt eftersom det påverkar ens egen sexualitet och identitet. En kvinna som identifierar sig som feminist riskerar en del av sin identitet om hon samtidigt använder kultur och medier som hon inte förväntas använda och uppskattas som feminist. Kvinnors medvetenhet om deras sociala position som de själva identifierar sig med är problematisk eftersom de är medvetna om vad deras omgivning förväntar sig av dem.

Flera kvinnor berättar om hur de använt pornografi i sina tidiga tonår, oftast efter att de blivit introducerade till pornografi av män för att sedan söka sig till pornografi i tonåren för att ta reda på hur man har sex. Kvinnorna vittnar om en tillvaro där sexualitet och sex inte varit en del av deras liv som gjort att de känt sig okunniga och osäkra på både sin sexualitet och sex generellt. Då, när de använde pornografi, uppfattades inte porrskådespelerskans höga stön och orgasmer som något orimligt och orealistiskt, utan först senare när de blivit mer erfarna och äldre. Att flera kvinnor berättar att de använt pornografi för att ta reda på hur man

har sex och uttrycker sig, visar på en önskan om att vara och uppfattats som sexuell, och eventuellt fortfarande. Samtidigt berättar kvinnorna att hon endast ska vara sexuellt frigjord med den personen hon har sex med, den rätta mannen. En grupp diskuterar hur oskulden varit något värdefullt och hur man efter att blivit av med den uppfattats som förstörd. Skeggs diskuterar hur erfarenhet av sex, självklart i lagom utsträckning, likställs med mognad för kvinnan. Det är viktigt att kvinnan har en accepterad mängd sexuella erfarenheter, framförallt med en lagom mängd partners. Att vara oskuld är tätt anknutet till både vithet och renhet och något som man bör spara till den rätta mannen. Likt så beskriver kvinnorna hur den rätta mannen har förmågan att få en kvinna att få orgasm. När kvinnan själv ansett att hon har haft sex med den rätta har hon också fejkat orgasmer för att mannen inte ska känna sig dålig. Istället berättar kvinnorna att dem själva känt sig dåliga för att de inte varit kapabla att få orgasm. Istället för att ifrågasätta samlaget eller mannens egenskaper har det varit mer naturligt att ifrågasätta sin egen sexualitet eller brist på. Att ifrågasätta sin egna sexualitet är återkommande ur kvinnornas berättelser. Framförallt när de va yngre och just för att de inte har uppmuntrats att utforska sin sexualitet eller att det varit tillåtande. Konsekvensen av att inte fått vägledning eller bildning om sex och sexualitet har gjort att kvinnorna istället främst fått sin information om sex och sexualitet från pornografin.

Det feminina kroppssubjektet konstrueras utifrån en rad olika attribut, enstaka eller flera, för den kvinnliga porrskådespelerskan som att inte ha hår på kroppen, stora bröst, vit, fixat hår och smink. Det är den kroppen som i regel medverkar inom pornografi och i genren framställs som det kvinnliga idealet. Trots detta är det ett ideal som kvinnorna inte vill acceptera. Istället efterlyser kvinnorna flera olika typer av kvinnor och en bredare representation av kvinnor. Det finns en tydlig önskan bland kvinnorna att få möjlighet att använda pornografi men inte utifrån hur pornografin är formad idag just för att de blivit påverkade tidigare och i viss mån även idag. Den kvinnliga porrskådespelerskan är utformad utifrån en manlig konstruktion men kvinnorna känner sig ändå bekväma med att beskriva hur pornografin kan tilltala deras sexuella fantasier om förändringar görs. De efterlyser flera kroppar och en större variation, både i utseende och kropp men också hur de sexuella aktiviteterna yttrar sig. Det kan skapa en större acceptans eftersom flera kroppar konkurrerar med varandra av olika användare. En bredare representation möjliggör en annan kropp än den som är kodad som underlägsen.

8. DISKUSSION

8.1 Slutsatser

Syftet med den här undersökningen har varit att förstå kvinnors upplevelser, erfarenheter och påverkan av pornografiskt innehåll och användning. Genom att lyssna till kvinnors upplevelser och erfarenheter när de varit i kontakt med pornografi har studien visat resultat på en komplex och ofta problematisk relation. Undersökningen visar på svårigheter som den kvinnliga användaren upplever när hon är i kontakt med pornografi som kan bidra med en förståelse till varför kvinnor inte använder pornografi i lika stor utsträckning som män.

Kvinnornas berättelser vittnar om en känsla av att pornografi inte tillhör dem men också en kritisk syn på hur sex och sexualitet framställs i pornografi. Kvinnorna berättar hur de redan i tonåren förstått att pornografi är något förbjudet, men också att det inte varit riktat mot dem som kvinnor. Trots det har de ändå använt pornografi, om än i varierande grad, under olika stadier i livet. Flera av dem förenas i att använt pornografi för att förstå hur man har och bör bete sig när en har sex. När de sedan har blivit äldre, och med största sannolikhet upplevt fler sexuella möten, har de också slutat använda pornografi i bildningssyfte. Istället använder de pornografi, när de blivit äldre och mer sexuellt erfarna, i syfte att ge sig själva njutning och känna upphetsning. Däri ligger också anledningen till att kvinnor inte använder pornografi. Kvinnorna har gått igenom ett stadie av att pornografi är förbjudet och/eller inte upplevts varit till för dem. I vuxen ålder är det istället insikten om det typiska pornografiska narrativet och produktionsvillkoren som gör det komplicerat för dem att använda pornografi. Samtliga kvinnor berättar om hur medvetna de är om porrbranschens mörka sidor vilket gör att flera kvinnor känner sig kluvna, provocerade och äcklade över sin användning. De känslorna påverkar till slut deras egen självbild och tvingar dem att omvärdera sig själva.

Anledningen till att kvinnor inte använder pornografi tycks inte vara för att de inte uppskattar att sex visualiseras och är något som bör ske bakom stängda dörrar i den privata sfären. Istället beskriver kvinnorna upprepande försök att använda pornografi trots känslor av skam och frustration. Trots att de upplevt att pornografi varit riktat och skapat för män har de ändå sökt sig till pornografi. Dock berättar inga kvinnor, i den här studien, om ett konsekvent användande av pornografi. Uppenbarligen är pornografi något för kvinnor, men inte så som den är formad idag. Inte bara könsroller och narrativ måste förändras utan även den pornografiska branschen behöver rekonstrueras för att kunna attrahera en kvinnlig publik.

8.2 Reflektioner kring resultaten

Den här studien kritiserar inledningsvis tidigare forskning för att varit för fokuserad på pornografins effekter och för att ständigt utgått från ett manligt perspektiv. Utgångspunkten har istället varit att inte ha förutfattade meningar om pornografi men framförallt angående kvinnors attityder och upplevelser av pornografi.

Resultaten berättar att det finns en vilja bland kvinnorna att använda pornografi. Pornografi bör därför inte endast skapas för den manliga användaren. Kvinnor har liknande behov, som män ofta beskrivs ha, av att få utlopp för sin sexualitet och uppskattar att experimentera med fantasier. Dock framkommer det att flera av kvinnorna känner en stor osäkerhet kring pornografi just för att de upplever pornografi tillhöra en manlig publik. När kvinnorna diskuterar pornografi finns det en tydlig osäkerhet bland kvinnorna i förhållande till hur de själva uppfattar sina kunskaper och erfarenheter kring ämnet. Ofta när kvinnorna diskuterar pornografi avslutar eller inleder de sina meningar och resonemang med ”*jag vet inte*”. Det visar att kvinnorna själva anser att de är begränsade att uttala sig om pornografisk användning eftersom de själva inte tycker sig vara kunniga. De beskriver hur de inte har använt tillräckligt mycket pornografi och vara välbevandrade i olika pornografiska genrer. Kvinnorna är tydliga med att berätta att de inte är några experter, trots att rollen som expert aldrig efterfrågats i den här undersökningen. Att kvinnorna begränsar sina uttalanden eller underminerar sina erfarenheter och upplevelser kan vara för att de själva inte anser sig ha få uttala sig om pornografi hur som helst.

Flera aspekter av resultatet var förväntat. Kvinnorna har en stor misstro men också en medvetenhet om de produktionsvillkor som pornografi produceras på. I regel beskrivs porrbranschen utifrån ett utnyttjande av framförallt kvinnor. Både medier och individer som är involverade i porrbranschen vittnar om dåliga villkor och beskriver ofta ett utnyttjande av skådespelarna. Den pornografiska industrin omsätter stora belopp globalt på bekostnad av de som medverkar i pornografin och är något som deltagarna är medvetna om.

Flera kvinnor beskrev hur pornografi var något ytterst privat och personligt, trots att dem själva berättar att de gärna pratar om sexuella upplevelser med sin omgivning. Att prata om ens egna sexuella erfarenheter uppfattas som betydligt mer accepterat och inte lika riskfyllt som att diskutera vilken typ av pornografi man använder. Pornografi är tätt associerat med

onani, något som beskrivs som ytterst privat. Pornografi är betydligt mer stigmatiserande att diskutera som kvinna, speciellt om en använder pornografi, än vad det uppfattas vara för män. Kvinnorna beskriver hur de antas ta ett större moraliskt ansvar än män. Om det är av en rädsla för att bli dömd av sin omgivning är egentligen endast spekulationer.

8.3 Reflektioner kring arbetet

Syftet med att använda sig av fokusgrupper bestående av redan etablerade vännergrupper var för att skapa en miljö där deltagarna kände sig bekväma att dela upplevelser om ett ämne, pornografi, som kan uppfattas personligt och privat.

Fokusgrupper är en omständlig metod att använda sig av eftersom fokusgrupper beror på flera individer som ska samspela. Grundidén med den här undersökningen var att få insikt och insyn i kvinnors tankar om pornografi i en omgivning som upplevdes som trygg. Dessvärre bestod ingen av fokusgrupperna av kompletta tidigare etablerade vännergrupper eftersom båda gruppintervjuerna fick avhopp i sista stund. Istället fick andra kvinnor delta som inte hade relationer till samtliga deltagare tidigare. En grupp bestod av tre nära vänner och en individ som kände en av deltagarna sedan innan. En annan grupp bestod av två främlingar och två vänner. Trots detta var ändå deltagarna öppna med sina upplevelser, tankar och erfarenheter. Inte heller var gruppintervjuerna trevande och försiktiga utan hittade en rytm och ett samspel tidigt vilket gjorde det möjligt för mig som samtalsledaren att inta en mer passiv roll. Den gruppen där fler deltagare var vänner med varandra sedan innan samtalade i större mån med varandra och mindre med mig. Det bekräftade att just diskussioner om upplevelser och erfarenheter angående pornografi fungerade väl i etablerade vännergrupper. Gruppen som bestod av fler främlingar, hade större benägenhet att tilltala mig när de svarade på frågor men också när de resonerade utifrån andra deltagares uttalanden. Därmed blev den fokusgruppen en aning mer trevande, trots att det efter ett tag utvecklades till en konversation mellan dem själva och mindre som en arrangerad intervju.

8.4 Förslag på fortsatta studier

Den här undersökningen vilar på upplevelser och erfarenheter från kvinnor i ungefär samma ålder med liknande bakgrund. Samtliga deltagare är vita och därmed är också resultatet begränsat till just vita kvinnors upplevelser av pornografi. En studie på området, som behandlar den kvinnliga pornografiska användaren eller icke-användaren som utgår från

kvinnor av olika etnicitet, kommer sannolikt presentera och förklara nya dimensioner och aspekter av relationen mellan kvinnor och pornografi. Inom pornografi är den vita kvinnan normativ och när pornografin väl visar andra representationer och kroppar förändras också den pornografiska genren. Därför är upplevelser utifrån den icke-vita kvinnan mycket relevanta. Precis som feminismen ofta begränsar sin retorik till den vita kvinnan negligerar feminismen många kvinnors kamp om rättigheter och beskrivningar av verkligheter då även feminismen, liksom allt annat, är normativ. Den här studiens resultat, analys och slutsatser går egentligen bara att applicera utifrån den vita kvinnan.

En studie som skulle vara intressant och relevant, för att förstå hur kvinnlig och manlig sexualitet formas utifrån olika strukturer hade varit en jämförande studie om män och kvinnors upplevelser och erfarenheter av pornografi. Studien har presenterat hur män och kvinnor tolkar pornografiskt material utifrån olika perspektiv men också kunnat visa på likheter. Ofta, dock allt mindre idag än tidigare, beskrivs den manliga sexualiteten som mer dominant än en kvinnas. Den här undersökningen kan dock berätta att kvinnor trotsar och utmanar sin identitet och sina värderingar på grund av en vilja att kunna hitta sexuell njutning på egen hand och på egna villkor. Därför skulle det vara relevant att också förstå likheter mellan könets sexualitet.

8.5 Egna reflektioner

Det kan utläsas en stor frustration över hur kvinnorna själva känner att samhället, medier och män menar att en kvinna ska vara. Det finns en önskan om att få vara sexuell utifrån sina egna principer, som också visar sig i sättet kvinnorna agerar och pratar på. Den här studien visar, även om den inte är generaliserbar, att det finns ett otroligt starkt systraskap mellan kvinnorna. Argument som att kvinnor konstant står i strid med varandra, kritiserar varandra och/eller motarbetar varandra har varit helt frånvarande i den här studien. Kvinnorna behandlar varandra med förståelse och respekt när de lyssnar till kvinnors upplevelser av pornografi och sex. Även kvinnan som anses ha lägst respektabilitet av alla, porrstjärnan, varken kritiseras eller döms ut av kvinnorna. Snarare visar kvinnorna hur de kan relatera till den pornografiska kvinnan med stor empati.

9. REFERENSER

- Andrews, D. (2012). Toward A More Valid Definition of "Pornography". *Journal of Popular Culture*, 45(3), 457-477.
- Ang, I. (1985). *Watching Dallas : Soap opera and the melodramatic imagination*. London: Methuen : Routledge.
- Attwood, F. (2005). What do people do with porn? Qualitative research into the consumption, use, and experience of pornography and other sexually explicit media. *Sexuality and Culture*, 9(2), 65-86.
- Attwood, F. (2005). Fashion and Passion: Marketing Sex to Women. *Sexualities*, 8(4), 392-406.
- Attwood, F., & Smith, C. (2014). Porn Studies : An introduction. *Porn Studies*, 1(1-2), 1-6.
- Boynton, P., Malson, Helen, & Swann, Catherine. (1999). 'Is that supposed to be sexy?' Women discuss women in 'top shelf' magazines. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 9(6), 449-461.
- Eck, B. (2003). Men are much Harder. *Gender & Society*, 17(5), 691-710.
- Ekström, M., & Larsson, L. (2010). *Metoder i kommunikationsvetenskap* (2. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Fiske, J., Olofsson, L., & Wittfelt, H. (1984). *Kommunikationsteorier : En introduktion* (Alma-serien, 115). Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Hardy, S. (2004). Reading pornography. *Sex Education*, 4(1), 3-18.
- Internetstiftelsen i Sverige (2017) *Svenskarna och internet - Undersökning om svenskarnas internetvanor*. Version 1.0, första upplagan. Pamela Davidsson, Anders Thoresson.
- https://www.iis.se/docs/Svenskarna_och_internet_2017.pdf
- Mckee, A. (2006). The Aesthetics of Pornography: The Insights of Consumers. *Continuum*, 20(4), 523-539.
- Mowlabocus, S., & Wood, R. (2015). Introduction: Audiences and consumers of porn. *Porn Studies*, 2(2-3), 118-122.
- Paasonen, S. (2014). Between meaning and mattering: On affect and porn studies. *Porn Studies*, 1(1-2), 136-142.
- Paasonen, S., Nikunen, K., & Saarenmaa, L. (2007). *Pornification : Sex and sexuality in media culture*. Oxford ; New York: Berg.

- Radway, J. (1984). Reading the romance : Women, patriarchy, and popular literature. Chapel Hill: Univ. of North Carolina P.
- Shaw, S. (1999). Men's leisure and women's lives: The impact of pornography on women. Leisure Studies, 18(3), 197-212.
- Simon, W., & Gagnon, J. (1986). Sexual scripts: Permanence and change. Archives of Sexual Behavior, 15(2), 97-120.
- Skeggs, B., & Persson, A. (2000). Att bli respektabel : Konstruktioner av klass och kön. Göteborg: Daidalos.
- Storey, J. (2015). Cultural theory and popular culture : An introduction (7.th ed.). Harlow: Pearson
- Wibeck, V. (2010). Fokusgrupper : Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod (2., uppdaterade och utök. uppl. ed.). Lund: Studentlitteratur.

10. BILAGA

10.1 Intervjumanual

- Vad tänker ni på när ni hör ordet pornografi? (associationer, vilka sammanhang)
- Hur bedömer ni/kvinnor vad som är bra respektive dålig pornografi?
- Hur tänker ni kring att kvinnor använder pornografi betydligt mindre än män? (varför?)
- Har pornografi påverkat er? Och isåfall hur?
- Hur använder ni/kvinnor pornografi? (skiljer det sig från män?)
- Hur tänker ni att pornografisk användning kan påverka ens identitet?
- Hur skulle ni beskriva att en ideal porrfilm ser ut?
- Hur påverkar pornografi på kvinnors sexualitet? → Har det påverkat er sexualitet?? → Hur har pornografi påverkat er sexualitet
- Vilka erfarenheter har ni av pornografi? Hur använder ni/kvinnor det?
- Hur tänker ni att porranvändning kan påverka ens identitet?
- Vad tycker ni om porrsådespelare?